

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Skogsmästarskolan

Information och kommunikation inför tätortsnära avverkning i Västerås

*Information and communication for urban forest
logging in Västerås, Sweden*

MATTIAS ZETTERGREN

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2019:11

SLU-Skogsmästarskolan

Box 43

739 21 SKINNSKATTEBERG

Tel: 0222-349 50

Information och kommunikation inför tätortsnära avverkning i Västerås

Information and communication for urban forest logging in Västerås, Sweden

Mattias Zettergren

Handledare: Tommy Abrahamsson, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Staffan Stenhag, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kursansvarig institution: Skogsmästarskolan

Kurskod: EX0938

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2019

Omslagsbild: Gallring vid Offerlundsvägen, Bjurhovda, Västerås. Foto: Mattias Zettergren, 2019.

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Serietitel: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet

Delnummer i serien: 2019:11

Nyckelord: närboende, Mellanskog, Västerås stad

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

Förord

De allra flesta har en relation till skogen och berörs på olika sätt när det leder till förändringar i den känsligaste miljön av alla, där man bor. Med ett intresse för både människor och skog kändes det som ett naturligt val av ämne att undersöka när Mårten Gustavsson på Mellanskog kom med idén för drygt ett år sedan. Tack Mårten! Vill också tacka min handledare Tommy Abrahamsson för god vägledning och kreativa synpunkter i responderingen. Jag riktar även ett tack till Staffan Stenhag för ett utomordentligt stöd i de statistiska momenten.

Vill också rikta ett varmt tack till min fru Janike för återkoppling och stöd samt ett fantastiskt tålamod.

Slutligen ett stort tack till min hund Hedvig som varit med under alla långpromenader i den vinterdunkla skogen. Det är under dessa promenader som examensarbetet långsamt växt fram och där möjlighet har bjudits att tänka tankar till slut.

Surahammar, april 2019

Mattias Zettergren

Innehållsförteckning

FÖRORD	III
SAMMANFATTNING	1
SUMMARY.....	3
1. INTRODUKTION	5
1.1 BAKGRUND.....	5
1.2 KORT OM STADEN VÄSTERÅS	5
1.3 VÄSTERÅS STADS SKOGSINNEHAV.....	6
1.4 DEFINITION AV TÄTORTSNÄRA SKOG	7
1.5 DELAKTIGHET VID PLANERING AV ÅTGÄRDER.....	7
1.6 VÄSTERÅS STADS TÄTORTSNÄRA SKOGSBRUK	7
1.7 KOMMUNIKATION OCH INFORMATION	8
1.8 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	9
2. MATERIAL OCH METODER	11
2.1 DATAINSAMLING OCH METOD.....	11
2.2 INTERVJUER.....	11
2.3 ENKÄT PÅ FACEBOOK	11
2.4 ENKÄT TILL NÄRBOENDE PÅ BJURHOVDA	12
3. RESULTAT.....	15
3.1 INTERVJUER MED MELLANSKOG OCH VÄSTERÅS STAD	15
3.2 TELEFONINTERVJU MED NATURSKYDDSFÖRENINGEN I VÄSTERÅS	24
3.3 INTERVJU MED RODDANS SKOGSENTREPRENAD AB	24
3.4 INTERVJUER MED ALLMÄNHETEN OCH NÄRBOENDE.....	25
3.5 ENKÄTER.....	28
4. DISKUSSION	35
4.1 NY KUNSKAP.....	35
4.2 INFORMATIONSMODELLER OCH MÖJLIGHET ATT PÅVERKA	35
4.3 RESULTATET PÅ BJURHOVDA	36
4.4 KOMMUNIKATIV KOMPETENS OCH SAMHÄLLSGRUPPER.....	36
4.5 BRUKARNA OCH NATURSKYDDSFÖRENINGEN.....	37
4.6 STUDIENS STYRKOR OCH SVAGHETER.....	38
4.7 FRAMTIDA STUDIER OCH REKOMMENDATIONER	38
5. REFERENSER.....	41
5.1 PUBLIKATIONER.....	41

5.2 OFFENTLIGA DOKUMENT	41
5.3 INTERNETDOKUMENT	41
5.4 MUNTliga REFERENSER	42
<u>6. BILAGOR.....</u>	<u>43</u>
BILAGA 1	44
BILAGA 2	45
BILAGA 3	46
BILAGA 4	52
BILAGA 5	57

Sammanfattning

Avverkning i tätortsnära miljöer väcker ibland negativa känslor hos allmänheten. När Västerås stad genomförde en omfattande gallring på 70 hektar samt en föryngringsavverkning på två hektar i stadsdelen Gryta under senkvintern 2018 riktades kritik mot Västerås stad men även mot Mellanskog som utfört åtgärderna.

Det finns en konflikt i tidpunkten då information till allmänheten och närboende ska lämnas. Brukarna (Mellanskog och Västerås stad) vill generellt lämna information i ett relativt sent skede för att undvika opinionsbildning men framförallt för att minimera utdragna dialogprocesser som är mycket resurskrävande. Det finns också en risk när information lämnas i ett tidigt skede att framkalla förhoppningar och aversioner kopplat till de planerade åtgärderna som kanske dröjer länge innan de utförs eller i värsta fall inte blir av. Konsumenterna (allmänheten och de närboende) föredrar att få information med minst en månads framförhållning men brukarna prioriterar istället en aktiv dialog med allmänheten och de närboende under pågående avverkning.

Dialogerna mellan brukarna och konsumenterna handlar nästan uteslutande om enskilda träd. Det är träd som konsumenterna tycker stör på något sätt men också träd som konsumenterna värnar om av olika anledningar.

Det är av stor vikt att maskinförarna som arbetar i tätortsnära miljöer besitter en hög kommunikativ kompetens eftersom arbetet inkluderar dialoger med konsumenterna och utgör en självklar del av jobbet.

Vid en tätortsnära gallring på Bjurhovda i Västerås som följdes i studien, var de flesta nöjda med det slutliga resultatet och hur informationsfrågorna och dialogerna hanterats med undantag från den korta framförhållningen.

Nyckelord: Närboende, Mellanskog, Västerås stad

Summary

Forest management and harvesting in urban areas sometimes evoke negative feelings among the public. When Västerås City carried out an extensive thinning of 70 hectares and a final harvesting of two hectares in the district of Gryta in late winter 2018, criticism was directed against Västerås city but also against Mellanskog which carried out the forest operations.

The purpose of the study was, based on Västerås, to identify and clarify the flow of information from Västerås City Forest Management and Mellanskog, correlated with local residents' need for information when forest logging is planned in the urban environment.

The choice of method in the study consisted of literature studies, several interviews and two questionnaires.

There is a conflict for the actual time when information to the public and local residents must be provided. The users (Mellanskog and Västerås city) generally want to provide information at a relatively late stage in order to avoid advocacy but above all to minimize long dialogue processes that are very resource-intensive. There is also a risk when information is provided at an early stage to arouse hopes and aversions linked to the planned forest management which may take a long time before it is carried out or may not be carried out at all. Consumers (the public and the local residents) prefer to receive information with at least one month's advance, but the users instead prioritize an active dialogue with the public and the local residents during harvesting.

The dialogues between users and consumers are almost exclusively about individual trees. It is trees that consumers find disturbing in some way but also trees that consumers care about for various reasons.

It is of great importance that the machine operators who work in urban environments possess a high communicative competence because the work includes dialogues with the consumers and forms a natural part of the job.

A thinning at Bjurhovda in Västerås that was followed in the study, most of the local residents were satisfied with the final result and how the information issues and dialogues were handled with the exception of the short advance.

Key words: Local residents, Mellanskog, Västerås City

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Avverkning i tätortsnära miljöer väcker ibland negativa känslor hos allmänheten. Vid en tillbakablick över de senaste åren har enstaka kritiska artiklar i lokalradion och lokalpressen nått ut till allmänheten efter diverse åtgärder. När Västerås stad genomförde en omfattande gallring på 70 hektar samt en förnygringsavverkning på två hektar i stadsdelen Gryta under senvintern 2018 växte kritiken påfallande. Kritiken riktades framförallt mot Västerås stad men även mot Mellanskog som utfört åtgärderna.

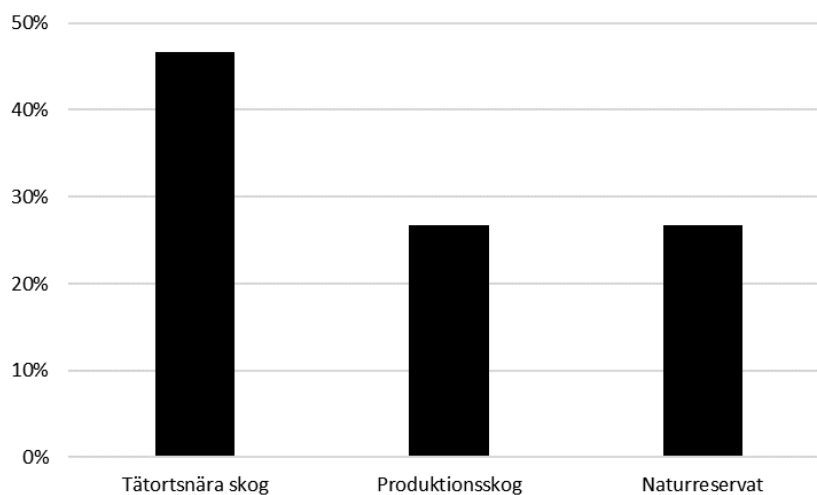
1.2 Kort om staden Västerås

Västerås är en av Sveriges äldsta städer och var troligtvis en stad redan i mitten av 1200-talet. Tidigt fick hamnen i Västerås betydelse där omlastning för Bergslagens järn och kopparexport ägde rum. Med tiden skulle staden utvecklas ekonomiskt genom den logistiska knutpunkt vid Mälaren som staden utgjorde. Under 1500- och 1600-talen utvecklades järn- och kopparexporten snabbt och bidrog till att gynna stadens tillväxt till Mälardalens ekonomiskt starkaste stad efter Stockholm (Ortshistoria, 2019, länk A). År 1527 var Västerås bland annat platsen för reformationsriksdagen. År 1626 inrättades Sveriges första gymnasium i Västerås och staden hade år 1770 cirka 2 500 invånare och kunde därmed anse sig ha en betydande status bland Sveriges städer. Kring 1800-talets mitt omvandlades Västerås från att ha varit framförallt en handelsstad, till ett modernt industrisamhälle. Utvecklingen gynnades påtagbart när ASEA etablerades 1892 och även av Metallverkens etablering 1907 (Ortshistoria, 2019, länk A). Idag är Västerås delvis en industristad men data och elektronikföretag, grafisk industri, och kommunikations- och serviceföretag blir allt mer dominerande (Wikipedia, 2019, länk B).

Västerås är Sveriges sjunde största kommun och hade i slutet av 2017 cirka 150 000 innevånare (Västerås stad, 2019, länk C).

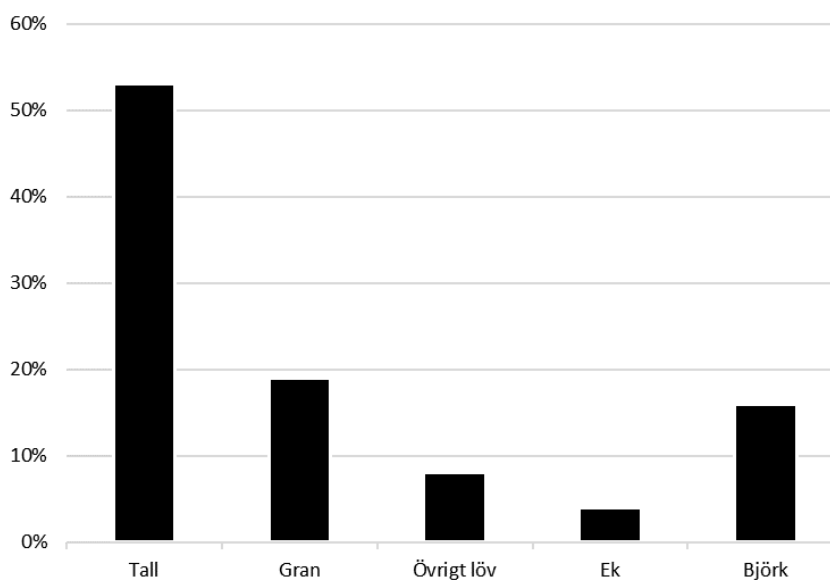
1.3 Västerås stads skogsinnehav

Staden förfogar totalt över en areal om drygt 3 000 hektar skog. En ganska hög andel av skogsinnehavet är naturreservat och denna areal uppgår till 800 hektar. Den delen av Västerås stads skogsinnehav som utgörs av tätortsnära skogar uppgår till 1 400 hektar (Figur 1).

Figur 1. Andelen tätortsnära skog, produktionsskog och naturreservat som Västerås stad förvaltar (Västerås stads skogsbruksplan 2016).

Trädslagsfördelningen i skogsinnehavet är till lite drygt 50 procent tall och 19 procent består av gran. Björk utgör 16 procent, ek utgör fyra procent och övriga lövträd utgör åtta procent (Figur 2).

Figur 2. Trädslagsfördelningen i skogsinnehavet som Västerås stad förvaltar (Västerås stads skogsbruksplan 2016).

1.4 Definition av tätortsnära skog

Det finns ingen officiell definition av vad tätortsnära skog är, vilket kan vara problematiskt om jämförelser om status, utseende och utveckling ska göras mellan olika delar av Sverige och andra länder (Berg 2010). ”När skogens huvudsakliga mål och nyttjande är virkesproduktion kan den så kallade produktionsskogen ta sin början” (Rydberg & Aronsson 2004, s. 10). Man bör alltså se gränsen mellan produktionsskog och tätortsnära skog som en mental gräns som styrs av människors nyttjande av skogen snarare än en exakt fysisk gräns (Rydberg & Aronsson 2004). Skogsstyrelsen pekar på tätortsnära skogar med höga sociala värden som bidrar till den stora majoritetens välbefinnande som extra värdefulla (Berg 2010). Den vanligaste definitionen av tätortsnära skogsbruk (Urban forestry) utformades av den kanadensiske professorn Erik Jorgensen 1965. Jorgensen preciserar en skogsbruksmetod som möjliggör att samhällets fysiska, sociala och ekonomiska hälsa gynnas. Detta omfattar trädens generellt goda effekter på miljön såväl som rekreativvärden och medverkan till människors välbefinnande (Berg 2010).

1.5 Delaktighet vid planering av åtgärder

I ett alltmer urbaniserat samhälle bör allmänhetens deltagande i att forma omgivningen och förbättra miljön bli alltmer av betydelse. Allmänheten utgör en guldgruva och har en lokal kunskap och erfarenheter som bör tas tillvara (Van Herzele m.fl. 2005). De som brukar skogen bör erkänna detta faktum och betrakta allmänheten som en kompetent partner. Yrkesverksamma inom det tätortsnära skogsbruket har en utökad roll som inte bara innefattar resurshantering utan också består av en komplex blandning sociala frågor som är viktiga vid kommunikation med olika intressegrupper. Det ställer också krav på förvaltningen att distribuera korrekt och begriplig information samt en betydligt större resursfördelning till planeringsprocessen än vid skogsbruk som bedrivs utanför tätorter (Van Herzele m.fl. 2005). Det finns en fara i att använda sig av färdigförpackade lösningar i informationsprocesser eftersom skillnaderna mellan olika områden är stora och att mycket finns att vinna på att studera den sociala dynamiken i förväg (Van Herzele m.fl. 2005).

1.6 Västerås stads tätortsnära skogsbruk

Västerås stads definition av närboende är de fastighetsägare som har sin fastighet gränsande till planerad åtgärd. Västerås stads strategi är att systematiskt arbeta sig igenom stadsdel för stadsdel. Det ger en resursfokusering och en enhetlig nivå på hela områden och det blir enklare att få grepp om vad som är gjort och inte, samt att det blir enklare att informera och kommunicera med de närboende. Västerås stad har ett avtal med Mellanskog som sköter den operativa skogsskötseln. Tidigare utfördes de flesta åtgärder motormanuellt men det har man numera gått ifrån. Idag används moderna skördare och skotare även inne bland bostadshus, och i de fall maskinerna inte kan arbeta säkert eller när det är svårt att komma

fram eller är osäkert utförs arbetet motormanuellt. I största möjliga mån vill man genomföra åtgärderna under vintern på tjälad mark för att undvika spårbildning eller körskador. Månaderna april, maj och juni undviks för att minimera störningen på naturen.

Västerås stad anser att tryggheten förbättras genom ökad sikt utmed gång- och cykelvägar som ofta ansluter till tomter. För att uppnå det ska undervegetation i möjligaste mån röjas bort. Granar som tar stor plats och förmörkar omgivningen ska avverkas samt träd som utgör någon form av risk eller bedöms utvecklas till riskträd ska avverkas. I dessa fall görs en riskbedömning om sannolikhet och konsekvens.

På ytor där allmänheten bedöms vistas frekvent är säkerheten högt prioriterad. Västerås stad har inlett ett större systematiskt arbete med att bedöma risker för skogar och parker och man befinner sig just nu i ett skede där inventering och kartläggning pågår.

Underröjning i ytor som ej påverkas av säkerhet eller trygghet ska minimeras. Att behålla underväxten ger en åldersspridning och en barriäreffekt mot vägar och grannar med mera. Dessa ytor är viktiga för småfåglar och annat djurliv och även viktiga ytor för barn att leka på. I så kallade inre ytor där allmänheten inte bedöms vistas frekvent får träd med hög risk stå kvar eller blir högstubbar. Det kan exempelvis vara äldre grova aspar som sparas för att ge livsmiljöer åt insekter och fåglar. För övrigt prioriteras ek och tall samt blommande och bärande träd (Jörgen Gustafsson muntligt 2018). I ett arbetsdokument som ska beslutas politiskt definieras Västerås stads skogspolicy för den tätortsnära skogen som följande:

”Att skapa en skog som över tid innehåller både rekreation och naturvårdsvärden samtidigt som den är säker och trygg. För att uppnå detta strävar vi efter att skapa en kontinuitetsskog i den meningen att vi vill bruka den utan att det är kala ytor någon gång i skogens omloppstid. Detta kräver variation i skogen, strukturer som ålders och trädslagsfördelning. De trädslag som prioriteras är ek och tall då dessa har förmågan att kombinera hög säkerhet (rötbeständiga, stark markförankring) med hög ålder (bra ur kontinuitetssynpunkt) och har kapacitet till både höga rekreationsvärden (många trivs med ek och tallskogar) och höga naturvärden”.

(Västerås stads arbetsdokument för skogspolicy, 2018, sid 3)

1.7 Kommunikation och information

Ur ett språkligt perspektiv betyder kommunikation att man ”gör gemensam” eller ”delar något med någon”. Under själva kommunikationen delar parterna med sig till varandra av respektive parts uppfattning i en fråga och deras olika bilder av verkligheten. Det gäller för bägge parter att komma till en ömsesidig insikt av hur parterna definierar sin verklighet, men det betyder inte nödvändigtvis att parterna delar uppfattningen av verkligheten. Lyckad kommunikation kännetecknas av att den ger möjlighet till de berörda att nå sina respektive mål på ett socialt sätt (Engquist 1994). ”Just på grund av kommunikationens sociala och interaktiva

karaktär anser de flesta auktoriteter inom området att kommunikation och relation är så gott som utbytbara begrepp” (Engquist 1994, s. 35). Det går alltså lättare att kommunicera med någon om man har en bra relation men kommunikationen blir genast sämre om relationen är sämre. Begreppet ”envägskommunikation” är meningslöst och bör därför ersättas av ”information” när man syftar på att en part levererar ett budskap till en annan (Engquist 1994).

Den vanligaste formen för att få sympatier kring de mål och planer en skogsförvaltare har är att på något sätt lämna information till den berörda allmänheten. Ett vanligt förfaringssätt är att informationen lämnas skriftligt genom annonser i lokala tidningar, informationsblad i brevlådor eller genom anslag på träd i det berörda området. Lämplig information att lämna är varför skogen förvaltas eller sköts på det planerade sättet samt att lämna kontaktuppgifter till ansvariga. Vanligtvis är det endast de verkligt angelägna eller upprörda individerna som väljer att ta kontakt och inleda en dialog (Rydberg & Aronsson 2004). En ofta framgångsrik modell för att få tillfälle att som skogsförvaltare lämna information är att regelbundet anordna skogsdagar med aktiviteter som har sin utgångspunkt i träd och skog. En annan tänkbarhet är att förlägga festliga aktiviteter i skogen. Det finns exempel från Uppsala där man förlagt det årliga luciafirandet vid friluftsområdet Lunsen (Rydberg & Aronsson 2004).

En mer ambitiös modell att få igång en mer dynamisk dialog mellan allmänheten och skogsförvaltaren är att åstadkomma olika former av samrådsförfaranden. Det kan till exempel ske genom att fortlöpande kalla till stormöten där skogsförvaltaren kan få tips och ta del av olika åsikter om hur skogen ska brukas. En annan än mer ambitiös modell är att skapa en mer formell samrådsgrupp med skogsförvaltare och representanter från olika lokala intressegrupper som till exempel naturskyddsföreningen, brukshundklubben, orienteringsklubben, friluftsförbundet, hembygdsföreningen, förskolor, skolor, pensionärsföreningar och ryttarföreningen (Rydberg & Aronsson 2004).

1.8 Syfte och frågeställning

Att med utgångspunkt från Västerås, identifiera och kartlägga informationsflödet från Västerås stads skogsförvaltning och Mellanskog, korrelerat med närboendes behov av information inför kommande tätortsnära avverkningar.

Hur ska de närboende informeras, med vilken framförhållning och vilken sorts information är av betydelse att lämna inför tätortsnära avverkningar i Västerås? Hur värderades informationsflödet, dialogen med de ansvariga och det slutliga resultatet av de närboende efter avverkningar vid ett projekt som följdes på Bjurhovda i Västerås?

2. Material och metoder

2.1 Datainsamling och metod

För att kunna identifiera och kartlägga allmänhetens och de närboendes behov av information och dialog inför kommande tätortsnära avverkningar, var det nödvändigt att dels ha förståelse för hur de ansvariga hanterar frågor om information idag, men också urskilja de närboendes tidigare erfarenheter och behov av information och dialog. Valet av metod föll på att samla in data genom intervjuer och enkäter och studien behandlar följaktligen frågor som är både kvalitativa och kvantitativa till sin karaktär. Det kvalitativa materialet beskriver verkligheten genom ”ord-data” som ska analyseras och tolkas medan det kvantitativa materialet är av en mer förklarande karaktär (Fejes & Tornberg 2009).

2.2 Intervjuer

”Som man frågar får man svar” är ett talesätt som är relevant för statistiska undersökningar. Att ställa frågor där svaren ska användas till underlag för statistik ställer höga krav på hur frågorna utformas (Statistiska centralbyrån 2016). Intervjufrågorna konstruerades efter studier av Statistiska Centralbyråns publikation ”Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar”. Sammanlagt konstruerades 13 frågor (Bilaga 1) och de första inledande frågorna utgjordes av frågor med öppen karaktär för att därefter bli mer och mer slutna. Metodvalet var att genomföra två semistrukturerade intervjuer, dels med skogsförvaltaren på Västerås stad och dels med förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog för virkesområde Västmanland. Även kortare intervjuer med endast en öppen fråga (Bilaga 2) genomfördes med skördarföraren på Roddans skogsentreprenad liksom med elva personer som påträffades under en rundvandring på Bjurhovda i Västerås. Under intervjuerna med Västerås stad och Mellanskog som sammanlagt pågick i cirka 90 minuter, räckte det att ställa första frågan i frågeformuläret eftersom respondenterna talade så öppet att övriga frågor ändå besvarades. Intervjuerna fick därför en karaktär som påminner om djupintervjuer. Intervjuerna spelades in med hjälp av en digital ljudinspelare och materialet transkriberades. Alla detaljer som normalt i ett samtal verkar vara betydelselösa, till exempel mikropaus, betoning av vissa ord och stavelser transkriberades för att fånga både vad som sades och hur det sades (Fejes & Tornberg 2009). När transkripten var färdiga började analysarbetet med att identifiera nyckelord och sortera dessa under olika teman. Sammanställning och sortering av analyser gjordes i Microsoft Excel.

2.3 Enkät på Facebook

Ett frågeformulär skapades i Google formulär (Bilaga 3) som distribuerades genom det sociala mediet Facebook. Frågorna var både kvalitativa och

kvantitativa till sin karaktär. Enkäten marknadsfördes med en budget på 300 kronor mot åldrarna 18 – 65 år som bodde inom en fem kilometers radie från Västerås centrum. Enkäten bestod av 14 frågor och en vildmarksyxa lottades ut och användes som lockbete för att få fler deltagare. Resultatet av denna Facebookenkät får dock betraktas som en förstudie eller pilotundersökning eftersom det ej är möjligt att definiera själva populationen när inte alla boende i Västerås är användare av Facebook. Därmed är delen av resultatet från enkäten inte vetenskapligt.

2.4 Enkät till närboende på Bjurhovda

Ett projekt på Bjurhovda i Västerås följdes upp där 17 hektar skulle gallras och lite drygt en och en halv hektar skulle föryngringsavverkas (Figur 3). Syftet var att undersöka hur information till närboende hanterats av de ansvariga på Västerås stad och Mellanskog inför åtgärderna. De 185 hushåll i omedelbar närhet till åtgärderna skulle informeras av Västerås stad och Mellanskog i förväg (Figur 3). I Sverige bor i genomsnitt 2,7 personer i ett småhus och motsvarande siffra för lägenhet är två personer (Statistiska Centralbyrån 2014, länk D). I området som berördes av åtgärderna var det stora flertalet hushåll boendes i småhus, men också hushåll boendes i lägenheter fanns bland de berörda. Den totala populationen uppgick följaktligen till 470,1 personer och eftersom något personregister ej fanns att tillgå så slumpades 120 adresser fram genom slumpfunktionen i Microsoft Excel.

Med hjälp av sökmotorn Hitta.se kunde boende på de specifika adressernas mobilnummer hämtas. I de fall mobilnummer saknades på adressen slumpades en ny adress fram. Mobilnummer till barn som var registrerade på adresserna ignorerades eftersom undersökningen riktades mot småhusägarna eller lägenhetsinnehavarna i området. Lika många män och kvinnor fick möjlighet att delta i undersökningen och just det urvalet gjordes manuellt genom att för varje mobilnummer mata in genus på individen i Microsoft Excel där en formel löpande summerade antal kvinnor och antal män. Under arbetets gång med att söka ut mobilnummer strävades hela tiden efter en jämn könsfördelning, och eftersom urvalet bestod av två grupper (kvinnor och män) så är därmed urvalet stratifierat med ett stratum för män och ett för kvinnor. I praktiken betyder det att två undersökningar gjordes, en för män och en för kvinnor.

Könsfördelningen på Bjurhovda totalt är mycket jämn med 50,7 procent män och 49,3 procent för kvinnor (Västerås stad 2019, länk E). Resultatet är därför inte viktat mot populationen som helhet.

Frågeformuläret som skapades i Google formulär bestod av totalt 13 frågor. Åtta var flervalsfrågor, två var kryssfrågor och tre var öppna frågor (Bilaga 4). I flervalsfrågorna kunde endast ett svarsalternativ väljas, i kryssfrågorna kunde fler alternativa svar väljas och i de öppna frågorna kunde endast text anges. En klickbar länk till formuläret skickades till de utvaldas mobiltelefon när åtgärderna var slutförda genom ett textmeddelande (Bilaga 5) med ett kort upplysning om syftet med undersökningen. För att underlätta distributionen av 120

textmeddelanden användes applikationen Google Android Messages. Denna applikation möjliggör att skicka textmeddelanden genom mobiltelefonen från en vanlig PC. Frågeformuläret skickades ut fredagen den 1 februari 2019 och resultatet av enkätundersökningen laddades ned som ett Microsoft Exceldokument den 11 februari 2019 och resultatet kunde bearbetas och analyseras. Eftersom det var viktigt att undersökningen genomfördes när åtgärderna fortfarande var aktuella för de närboende gjordes en avvägning. Valet föll på att skicka ut länken till formuläret omedelbart då resultatet av åtgärderna var synligt i sina stora drag. En osäkerhet om det slutgiltiga resultatet finns då föryngringsavverkningen på 1,5 hektar ännu inte var utförd.

Svaren på textfrågorna analyserades genom att identifiera nyckelord och sortera dessa under olika teman.

Figur 3. Områden på Bjurhovda i Västerås som gallrades i januari 2019. Området längst upp till höger i bild avser föryngringsavverkning.

3. Resultat

3.1 Intervjuer med Mellanskog och Västerås stad

Stora tätortsnära projekt i Västerås framöver

Under vintern 2018 genomförde Västerås stad tillsammans med Mellanskog det största tätortsnära projektet man haft på många år. Cirka 70 hektar skog gallrades och två hektar förnygringsavverkades på Gryta i Västerås. Beträktat ur ett tekniskt perspektiv löpte projektet på bra, kanske till och med bättre än vad man hade tänkt. Dialogen med allmänheten blev stundtals mycket intensiv och ledde till väldigt mycket kontakter. Stadens fastighetsinnehav gränsar upp emot 8 000 privatfastigheter och skogsskötseln har delvis präglats av 20 års passivitet. Att inte göra något åt situationen var inget alternativ, utan staden var tvungen att ta sitt ansvar. Man planerar att genomföra projekt i ungefär samma omfattning i flera år framöver för att komma i balans med skogsskötseln.

Information till allmänheten och närboende

Att lämna information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkning är en relativt komplex arbetsuppgift. På något sätt känner sig människor ofta oinformerade och det är därför en svår balansgång som är omgärdad av kompromisser. Det är dels en fråga om själva urvalet, dvs. *vilka* som ska ta del av informationen och dels vid vilken *tidpunkt* informationen ska lämnas samt *vilken* information som ska lämnas. Generellt upplevs att allmänheten och närboende vill ha information på ett tidigt stadium. Västerås stad och Mellanskog är försiktiga att lämna ut information i ett alltför tidigt skede för att minimera opinionsbildning, men främst är det en fråga om att hantera resurser och undvika utdragna perioder med resurskrävande dialoger. *Mängden* information måste också anpassas efter mottagaren eftersom många kan ha svårt att ta till sig av information och ett fackspråk som är specifikt för skogsbranschen. Vissa individer kan också få för mycket information som leder till svårigheter att ta den till sig, vilket i sin tur kan leda till att individen känner sig oinformerad i alla fall.

Beroende på strukturer i olika områden har Västerås stad testat två olika modeller för att informera allmänheten och närboende. I områden med många hyreslägenheter har man lånat skollokalerna och kallat till stormöten med kaffe och bulle där deltagarna fått information om vilka åtgärder som planeras. I andra områden där det är väldigt få hyreslägenheter och mera villaägare, radhusägare och en del bostadsrätter har information i form av informationsblad delats ut till de fastighetsägare vars fastigheter gränsar till det område där åtgärden ska utföras (Figur 4). Detta informationsblad brukar delas ut en vecka före åtgärd.

Gallring för trygghet och trivsel kring fastigheter och motionsspår

Gallring kommer att ske för att öka säkerheten och gynna framtida träds utveckling. Målet är en varierad och säker skog i anslutning till fastigheter, motionsspår och anlagd stig samt gång- och cykelvägar. Träd som utgör risk eller olägenhet för bostäder kommer att tas bort efter önskemål i möjligaste mån.

Fastighetsägare, vars fastigheter gränsar mot kommunens mark och träd som utgör risk eller annan olägenhet, kan höra av sig på

[Redacted contact information]

Arbetet kommer att ske nu närmaste veckorna.

Frågor ställs till

[Redacted contact information]

Figur 4. Exempel på informationsblad som Mellanskog och Västerås stad har för vana att distribuera till de närboende inför planerade skogsåtgärder.

Dokumenterade rutiner för information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkning saknas hos Mellanskog och förvaltnings- och storkundsansvarig har svårt att se poängen med det. Det är ansvarig inspektor som gör en bedömning från fall till fall vilken information som ska lämnas och till vem och när det ska ske. Den närmaste rutinen man kan komma är informationsbladen som distribueras till fastighetsägare vars fastighetsgräns gränsar mot kommunens mark. Hos Västerås stad pågår en process där rutiner kring information ska fastställas och dokumenteras.

De finns en svårighet i att göra en bedömning om hur dramatisk en skogsskötselåtgärd är. Till exempel kan en trädsäkring längs ett promenadstråk upplevas som en stor förändring för vissa individer samtidigt som andra är likgiltiga efter en föryngringsavverkning. Dessa motsatser gör det svårt att på ett förutbestämt sätt ge information till allmänheten och närboende.

Större skogsskötselåtgärder där många berörs är de allra svåraste att hantera. I vissa fall vid större skogsskötselåtgärder har allmänheten och närboende bjudits in till ett område i ett tidigt skede för rundvandring där åtgärder planeras. Vanligtvis har en sådan rundvandring ägt rum under en lördag för att så många som möjligt ska kunna delta och få möjlighet att ta del av allmän information. Det bör påpekas att deltagarna vid denna tidpunkt ej har någon möjlighet att påverka, utan det är endast allmän information. De som infinner sig har en möjlighet att ta del av information och ställa frågor och de som inte infinner sig har låtit sin chans passera. Vid rundvandringarna är en grupp på femtio personer lämpligt. Om det kommer flera så är det svårt att hantera eftersom det kräver stora resurser, man får bjuda in så många som man klarar av att hantera helt enkelt. En rundvandring av detta slag är också ett gyllene tillfälle för både markägare och utförare att få information från deltagarna om tidigare okända forn- och kulturlämningar eller andra naturvärden i området. I vissa fall har intresset för dessa rundvandringar med information varit så stort att närmare femtio procent av de inbjudna deltagit på rundvandringen.

Att det finns ett stort informationssug om vad som händer i Västerås och inte minst med skogen råder det inga tvivel om. Den allra viktigaste skogliga åtgärden att informera om är vid föryngringsavverkning. Vid gallring och röjning verkar inte informationsbehovet vara lika stort men ändå betydelsefullt för allmänheten och närboende. Inför en gallring på Önsta-Gryta i Västerås under vintern 2018 delades informationsblad ut till 450 hushåll. Informationsskyltar sattes upp i områdena inför åtgärderna. Gallringen blev uppmärksammad i lokaltidningar och lokalradio och fick en del negativ publicitet. Under vårvintern 2018 gick ett informationsbrev ut till samtliga som kontaktat kommunen och haft synpunkter om åtgärderna på Gryta där kommunen mer ingående förklarade varför avverkning skett. Bland annat förklaras i brevet att ”Tekniska nämnden tar till sig kraven på ytterligare information och ska arbeta för att ytterligare förbättra invånardialogen vid kommande skogsåtgärder i Västerås”.

Informationskanaler

I det operativa stadiet av en åtgärd används informationskanaler som Västerås stads hemsida, skyltar vid in- och utfarter till skogsområden, på biblioteket, vid affären och informationsblad i brevlådor. Likaså har fastighetsägare och fastighetsbolag fått ta del av informationsblad. I vissa fall har Västerås stad bett förskolepersonal att lägga informationsblad i barnens lådor med syfte att upplysa föräldrar om planerade åtgärder. Annonser i lokala tidningar tillämpas och det sociala mediet Facebook har använts vid åtminstone ett tillfälle för att sprida information (Figur 5).

Figur 5. Inlägg på Facebook (2017) där Västerås stad informerar allmänheten om gallring av skog norr om motionsspåret vid Bjurhovda och längs Tillbergaleden.

Mun till mun metoden tillämpas mera på en strategisk nivå via rundvandringar och stormöten där allmän information lämnas i ett tidigt skede. Ett av resultaten av stormöten och rundvandringar för markägare och utförare är de kontakter som knyts med människor och nya informationskanaler som växer fram i form av maillistor. Dessa maillistor ska dock inte betraktas som några fasta nätverk.

Kommunikation/dialog

Framgången i att kommunicera med allmänheten och närboende är många gånger en fråga om med vilken framförhållning dialogen inleds. Mellanskog och Västerås stad har fört diskussioner fram och tillbaka om vilken framförhållning som är

lämplig och på vilken nivå dialogen ska hållas. Mycket tyder på att om man för en allmänt hållen och öppen dialog med allmänheten och närboende tidigt så brukar det fungera väl, men om man ger en individuell möjlighet att delta tidigt finns risk att ett motstånd byggs upp mot själva förändringen som en avverkning innebär. Motståndet byggs då upp mot själva förändringen och inte mot det slutliga resultatet. Enligt Mellanskog är det av stor betydelse att vara mycket kommunikativ under tiden själva åtgärderna pågår och under den tiden anstränga sig extra mycket åt dialoger med allmänheten och närboende.

Naturligtvis är det omöjligt att föra dialog med alla, det bor exempelvis mer än 8 200 personer som är över 20 år på Gryta i Västerås år 2017 (Västerås stad 2019, länk F). De flesta som hör av sig under arbetets gång och kanske är upprörda brukar förstå mer om orsak till åtgärder och resultat av åtgärder efter ett telefonsamtal eller en mailkonversation. Mellanskog uttrycker att det är svårt att hitta de personer som är mest kritiska till åtgärder i tillräckligt god tid så att de inte använder tiden till att kritisera och försöka stoppa processer. I efterhand finns ju ett facit över vilka personer dialog skulle ha förts med i ett tidigt skede, men då är det många år tills det är aktuellt med nästa åtgärd och då har de sannolikt flyttat eftersom närmare 60 procent av småhusägarna bor i småhus under en 30-årsperiod när de är mellan 40 år och 70 år gamla (Statistiska Centralbyrån 2014, länk D). Västerås stad uttrycker att öppenhet ska vara grunden till förvaltningen av kommunens skogar och att förvaltningen ska tåla granskning, ”Annars vore det illa” uttrycker sig skogsförvaltaren.

Kommunen tycks vara mån om att ha en aktiv dialog med allmänheten och närboende om vad som händer med de olika tätortsnära skogarna. Exempelvis har man fört dialog med förskolor för att undersöka hur barngrupperna använder skogen och hur skogen bör skötas för att passa deras önskemål. Västerås stad resonerar också om vikten av att man under pågående åtgärder har maskinförare med hög skoglig kompetens, men understryker också vikten av att maskinförarna bör besitta en hög kommunikativ kompetens, vara serviceinriktade och ha lätt för att skapa goda relationer för att allmänheten och närboende ska få ett professionellt bemötande vid en dialog.

Skogliga intressegrupper

Skogsförvaltaren på Västerås stad tar ibland hjälp av organisationens egen friluftsstrateg för att kunna använda sig av nätverken som den personen har byggt upp. Friluftstrategen har olika sorters möten med fritid och friluftslivet och verkar för att bevaka deras intressen. Exakt vilka skogliga intressegrupper som finns att föra eventuell dialog med har ännu ej definierats av Västerås stad (Karin Spets muntligt 2018).

Skogsförvaltaren som har arbetat åt Västerås stad sedan 2016 upplevde vid tillträddandet av sin tjänst en polarisering när det gällde skogliga frågor och ambitionen var därför att skapa en god relation till Naturskyddsföreningen genom ett aktivt samarbete. Det har ännu inte lett fram till en fungerande dialog trots flera möten, bland annat i fält. ”Det är svårt att diskutera när skogsbruk per definition är av ondo, det är ju inte en fråga om vi ska utföra åtgärden eller inte, utan hur vi

ska utföra den på bästa sätt”. Skogsförvaltaren har även försökt att skicka ut information löpande till Naturskyddsföreningen inför åtgärder men får känslan av att det inte leder till dialog utan enbart tyckande på var sitt håll. Naturskyddsföreningen upplever att Västerås stad inte är intresserade av deras frågor, och skogsförvaltaren upplever att de enbart vill få igenom sina intressen. Skogsförvaltaren uttrycker även en viss besvikelse över att Naturskyddsföreningen inte kommit på möten som de inbjudits till, men i efterhand kommit med mycket tyckanden där de framfört att de helst vill att skogarna ska lämnas orörda.

Förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog uttrycker att det skulle underlätta det dagliga arbetet om det gick att hitta kanaler och intressegrupper vid rätt tillfälle för att hålla en dialog i tillräckligt god tid och på så sätt skapa en känsla av delaktighet. Inför vinterns stora tätortsnära projekt på Bjurhovda har Mellanskog fört dialog med samfällighetsföreningar i området. ”Vi har genom samfällighetsföreningarna försökt nå en lite mer kollektiv röst”. Också hembygdsföreningen har identifierats som en intressegrupp men ännu har man inte hittat några andra grupperingar. Mellanskogs dialog med intressegrupper är mest inriktad mot samfälligheter och naturklubbar av olika slag, bland annat fågelskådare. Naturklubbarna verkar vara mest inriktade på att stoppa verksamheten när de fått kännedom om kommande och pågående åtgärder. Det upplevs att dialogen är svårare vid samråd med dessa grupperingar i just Västerås än i andra närliggande kommuner. ”En hel del kan vi ju räkna ut själva och det är inte så att vi står handfallna utan dialogen, men vissa saker kan man ju få sig till livs”.

Andra intressegrupper som sticker ut är Mountainbikecyklister som ofta är föremål för diskussion. ”Det är tryck kring det” säger skogsförvaltaren på Västerås stad. Enligt Mellanskog har framtidsplaner för kommande åtgärder utarbetats i samråd med Mountainbikeintresserade på Gäddeholm i Västerås. På vissa ytor som ägs av Västerås stad breder verksamheter ut sig över stora områden. Till exempel lajvarna som använder Listaskogen och som under vissa delar av året använder flera hundra hektar till olika aktiviteter.

Möjlighet att påverka

”Man kan inte ge människor för stort inflytande när de inte har hela bilden”. Om allmänheten och närboende vill ha ett stort inflytande vad gäller skogliga åtgärder så har inte Mellanskog mandat att ge det. Däremot när en åtgärd närmar sig så har fastighetsägare med tomt gränsande mot det aktuella området möjlighet att påverka i sin omedelbara närhet genom dialog med ansvariga och genom dialog med skördarföraren. Skogsförvaltaren på Västerås stad är övertygad om att det finns mycket att vinna på att aktivt lyssna på berörda fastighetsägare och låta de känna att inflytande åtminstone finns i anslutning till den egna fastigheten. ”Genom detta bygger man någon slags legitimitet för det vi håller på med”. Med ganska enkla medel kan stor hänsyn tas till värden som olika intressegrupper beskriver genom att koncentrera hänsynsytor till specifika delar i ett område. Detta är sådana detaljer som skulle kunna utrönas vid en dialog, men någon möjlighet att spara, restaurera eller säkra upp områden för att någon särskild

intressegrupp har särskilda önskemål är dock inte möjligt. Ofta är det en fråga om informationsutbyte, att först ge information om kommande åtgärder för att i retur få information som stärker och kompletterar de ansvarigas helhetsbild för det aktuella området.

Kritik

Mellanskog bedömer att det efter avverkningarna på Gryta under vintern 2018 endast var en handfull personer som var kritiska på olika sätt och att dessa fick genomslag i den lokala pressen och i lokalradion. En del hade med bristfällig information och kommunikation att göra från Mellanskog och Västerås stad. Vissa dialoger med personer som var kritiska kunde adresseras till gammalt agg mellan grannar sinsemellan och att man helt enkelt inte var överens om vilka träd som skulle ta bort och vilka som skulle lämnas orörda. Andra var kritiska till att fler träd inte hade avverkats.

När Vestmanlands Läns Tidning (VLT) gjorde en artikel så lyftes frågan om avverkningarna på Gryta upp till politisk nivå. Med ett visst mått av ironi kunde konstateras att en av politikerna på Västerås stad var bosatt vid ett av områdena som hade slutavverkats. Naturskyddsföreningen skickade också ett brev till samtliga ledamöter i den politiska nämnden där föreningen kritiserade åtgärderna. Västerås stad och Mellanskog gjorde en uppföljning efter åtgärderna på Önsta-Gryta. Av de som deltog i uppföljningen så var tio procent aktivt missnöjda, 25 procent var aktivt positiva till åtgärderna och resterande 65 procent var i princip likgiltiga. Det ska poängteras att denna uppföljning inte är utförd med vetenskaplig metod utan endast är en uppskattning utifrån samtal mellan närboende och Västerås stad samt Mellanskog. Skogsförvaltaren på Västerås stad är övertygad om att man genom sin lyhördhet gentemot de berörda fastighetsägarna eliminerat ett mycket mer aktivt motstånd genom att fastighetsägarna fick inflytande i anslutning till sin egen fastighet.

Reaktioner

Något som ofta väcker stora reaktioner hos allmänheten och närboende är föryngringsavverkningar vilket inte kan anses som särskilt förvånande, men att också närvaron av stora maskiner som skördare och skotare väcker reaktioner är något överraskande. Enligt Skogsförvaltaren på Västerås stad upplever vissa personer maskinerna som skrämmande i stadens skogsmiljöer. Andra personer upplever att skogsbruket som helhet är skrämmande och gör sitt yttersta för att väcka motstånd. Vid fyra olika tillfällen har skogsförvaltaren på Västerås stad upptäckt att någon eller några satt upp affischer med en bild på honom och en text med budskapet ”Snart kommer dom och kalhugger skogen”. Det finns alltid en risk att skapa reaktioner hos allmänheten och närboende i informationsprocesser säger skogsförvaltaren och det kan vid vissa tillfällen upplevas som subtila hot. ”Jag plockar ner affischerna och det kommer upp nya”.

Känslor och förändringar

Mellanskog uttrycker att man måste ha respekt för att människor påverkas i sin

allra känsligaste miljö och syftar då på skogen i den omedelbara närheten till människors hem och där små förändringar hos vissa kan upplevas som omvälvande. Skogsskötseln i staden har de senaste 20 åren delvis präglats av passivitet och därför kan förändringarna upplevas som dramatiska för vissa individer. En del personer har uttryckt känslor av stor lättnad när träd tagits bort som man oroat och irriterat sig över i många år.

Skogsförvaltaren på Västerås stad reflekterar över att en informationsprocess inför tätortsnära avverkningar påverkar människor genom att olika förväntningar byggs upp. Hos vissa skapar man också oroskänslor och motstånd eftersom förändringar i miljön väcker känslor. Något som också komplicerar informationsprocessen är att verksamheten är väderberoende och att man ibland avvaktar med att informera allmänheten och närboende för att inte väcka känslor hos människor i onödan. Om vädersituationen är osäker så anpassas därför aktiviteten efter rådande väderförhållanden och efter tillgång på maskinresurser. Det finns en risk när information lämnas i ett tidigt skede att framkalla förhoppningar och aversioner kopplat till de planerade åtgärderna som kanske dröjer länge innan de utförs eller i värsta fall inte blir av.

Ett område på Gryta i Västerås med två hektar åkerplanterad gran bedömdes vara en säkerhetsrisk då många granar var angripna av granbarkborre samt var rötangripna. Beståndet föryngringsavverkades under vintern 2018 och beslutet var ur ett skogligt perspektiv korrekt men beslutet togs utifrån att det bedömdes som alltför riskabelt för allmänheten att vistas i. Enligt skogsförvaltaren borde man från stadens sida varit noggrannare med att informera om omfattningen av åtgärden som utfördes eftersom den väckte så många känslor. De flesta förstod varför åtgärden utfördes, men det var i alla fall enligt de närboende "Vår skog".

Samhällskategorier

Både Mellanskog och Västerås stad upplever att människor agerar olika beroende på vilket område i Västerås man verkar i, och att behovet av information till allmänheten och närboende skiljer sig mellan dessa. I områden som rent subjektivt uppfattas som välbeställda upplever man att det är mer tyckande och att dialogen med allmänheten och närboende blir intensivare. Förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog uttrycker sig att "Vissa människor överskattar sin egen betydelse emellanåt" och att boende i dessa områden kanske i högre grad har en ledande befattning i yrkeslivet och därmed är vana att peka med hela handen. I områden med många hyreslägenheter är det generellt ganska tyst från allmänheten och närboende om vad som pågår i skogen och möjligen finns ett samband att man i dessa områden har mindre att säga till om till vardags. Likväl måste flödet av information till allmänheten och närboende behandlas lika oavsett område.

Skogsförvaltaren på Västerås stad tycker att det är svårt att nå fram och föra en dialog med yngre personer och utlandsfödda och att man internt funderar på vem man vill nå fram till och hur man ska göra det. När det kallas till stormöten för information är det oftast föreningsaktiva personer med hög medelålder som

infinner sig. Ofta är den samhällsgruppen motvillig till förändringar och har åsikten att skogen ska lämnas orörd enligt skogsförvaltaren.

Egenintressen

Mellanskog och Västerås stad erfar att den absoluta majoriteten av dialogen som förs genom mejl och telefonsamtal med allmänheten och närboende handlar om egenintressen. Det handlar ofta om träd som upplevs som säkerhetsrisker eller träd som skräpar ned eller tar bort kvällssolen, men ibland uttrycks även önskemål om att få behålla vissa träd av olika anledningar. Endast en mycket liten del av dialogen handlar om ett aktivt motstånd till åtgärderna som helhet, utan det handlar oftast om det enskilda trädet. ”Vi har ju ett kontinuerligt flöde i hela staden med tyckanden knutet till träd som landar hos mig” säger skogsförvaltaren på Västerås stad.

Resurser

Något som skiljer sig i synsättet på tätortsnära skogsbruk och konventionellt skogsbruk är att ekonomin inte är lika pressad. Åtminstone inte när det handlar om Västerås stads tätortsnära skogsbruk. ”Det måste få ta tid” säger skogsförvaltaren och menar att dialoger med allmänheten och närboende är inkluderat i arbetet hos maskinförarna. Skogsförvaltaren understryker vikten av att ha maskinförare som inte blir stressade när människor kommer och avbryter för att de är nyfikna eller kommer med olika önskemål eller av någon annan anledning vill ha uppmärksamhet.

Efter åtgärderna på Önsta-Gryta 2018 summerades de inkommande och utgående kontakterna med olika personer. Dessa uppgick till totalt 460 inkommande kontakter och cirka 400 utgående kontakter under en tio veckor lång period. Det upplevdes mycket intensivt för både Mellanskog och Västerås stad att hinna med dialogen i det ordinarie arbetet när inga extra resurser för detta moment fanns att tillgå. ”Det är på gränsen vad man klarar av att hantera” uttrycker sig förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog. ”Vi gav ju fastighetsägarna möjlighet att komma med önskemål i anslutning till tomten och det har vi försökt hålla” säger skogsförvaltaren på Västerås stad. Möjligheten för fastighetsägarna att kunna påverka resulterade i en större mängd dialoger för Mellanskog och Västerås stad att hantera, men samtidigt reducerades sannolikt mängden kritik från berörda fastighetsägare till en mer hanterbar omfattning.

Erfarenheter

”Man samlar på sig en erfarenhetsbas genom åren som är väldigt personlig och individuell” säger förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog och resonerar vidare kring hur man på bästa sätt kan lämna över den till andra i organisationen som inte har samma erfarenhet. ”Jag har inte riktigt räknat ut det ännu” säger han. För vissa områden i Västerås är information extra viktig och extra känslig, men det område som i särklass är det mest uppskattade rekreatiomsområdet i Västerås är Björnön (Figur 7). Området har varit hotat i flera omgångar av yttre påverkan på grund av närheten till flygplatsen och omfattas inte

av definitionen ”tätortsnära” men är ändå värt att nämna i sammanhanget. Förvaltnings- och storkundsansvarig på Mellanskog säger att av de olika åtgärder som genomförts på Björnön är de flesta bortglömda idag, och att det nästan alltid slutat med att det blivit bättre.

3.2 Telefonintervju med Naturskyddsföreningen i Västerås

Naturskyddsföreningen i Västerås anser att de i ganska hög grad har möjlighet att påverka och få gehör för sina synpunkter. Detta gäller främst för dialoger på tjänstemannanivå. Om det är politiska beslut bakom behövs mycket god framförhållning om man ska ha något inflytande. När ekonomiska intressen finns vid olika former av exploatering och politiska beslut redan är fattade är det mycket svårt att få möjlighet att påverka. Föreningen anser att man har goda relationer till de olika nyckelpersoner på Västerås stad som har inflytande över deras intressen och att man ibland har direktkontakt med dessa personer. Ibland har också Västerås stad på eget initiativ kontaktat Naturskyddsföreningen för att föra en dialog i vissa sakfrågor vilket varit uppskattat. Naturskyddsföreningen anser att den tätortsnära skogsförvaltningen har goda ambitioner men att ”man sitter i knät” på Mellanskog som man har avtal med för att utföra skogliga åtgärder. ”Skogsförvaltningen har svårt att svara emot när Mellanskog tycker något annat” uttrycker sig vice ordförande för Naturskyddsföreningen i Västerås.

3.3 Intervju med Roddans Skogsentreprenad AB

Informationstidpunkt

Under den andra dagen på en gallring i stadsdelen Bjurhovda i Västerås i januari månad 2019, får skördarföraren på Roddans Skogsentreprenad den öppna frågan: Hur tänker du om information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkningar? Under intervjun visar det sig att tidpunkten för information vid just denna avverkning varit bristfällig. De boende i det berörda området fick information genom ett blad i brevlådan först dagen innan vilket bidrog till en viss irritation när de boende plötsligt såg en skördare genom köksfönstret på morgonen. Majoriteten av personerna som uttryckte missnöje var negativa för att de inte fått information i tillräckligt god tid och därmed inte visste vad som skulle hända. ”En person var riktigt irriterad, men om han hade fått lappen i brevlådan någon dag tidigare så hade det nog varit lugnt”. En del personer blev också upprörda över rädslan att träd som man vill ha bort av olika anledningar kommer att bli kvar för att de inte hunnit kommunicera med ansvariga för avverkningen. ”Kan man inte informera rejält i god tid?” frågar sig skördarföraren.

Reaktioner

De allra flesta bedöms från skördarförarens perspektiv ändå verka vara mycket positiva till denna gallring. Vissa vill också ha flera träd i omedelbar anslutning till den egna tomten avverkade för att till exempel få in mera ljus på altanen. De

flesta som upplevs vara negativa till avverkning brukar bli lugnare efter ett samtal. ”Det är viktigt att ta sig tid och kommunicera med människor, man måste ge människor den tiden”. En viss ängslan för negativ publicitet finns ändå hos skördarföraren och för hur snabbt drevet på sociala medier kan sprida sig. ”Under senvintern 2018 när vi gallrade på Gryta var vi i stort sett färdiga när det gick igång på sociala medier”. Den ibland skeva rapporteringen i lokalpress och lokalradio upplevs som djupt orättvis. ”Det är de där tio personerna som är missnöjda som hörs i media, de andra 700 på Gryta som var nöjda hörde man ingenting av” konstaterar skördarföraren. ”Det är ibland slående över hur olika människors relation till skogen är, en del vill inte ta bort några träd alls, och andra vill ta bort jättemycket för att det ska bli ljusare” resonerar han. Information till allmänheten och närboende generellt beskriver skördarföraren som viktigt. ”Det är ju en stor chock att komma hem och det plötsligt är ett kalhygge utanför tomtens”.

Kommunikation/dialog

De personer som är mycket kritiska får ett visitkort av skördarföraren till skogsförvaltaren på Västerås stad. ”Jag kan ju säga vad jag tycker, men blir det för mycket diskussioner så får de kontakta kommunen”. Vid de tillfällen som avverkningar skapar negativ publicitet tycker skördarföraren generellt att ansvariga mer aktivt borde kliva fram och ta debatten, men rädsla verkar finnas hos de ansvariga för protester och locket läggs på tills allt har lugnat sig.

3.4 Intervjuer med allmänheten och närboende

I början av januari 2019 inleddes skogsåtgärder på Bjurhovda i Västerås där 17 hektar skulle gallras och lite drygt en och en halv hektar skulle förnygringsavverkas. Roddans skogsentreprenad inledde arbetet på morgonen tisdagen den 8 januari. Under en rundvandring på motionsspåren och bland småhusen på Bjurhovda under lördagen den 12 januari ställdes följande fråga till de personer som påträffades: Hur känner du om information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkningar?

Närboende man i 60 årsåldern:

”Den har väl inte varit helt fullständig, den har väl varit lite bristfällig. Vi fick lappen i brevlådan igår och idag fäller dom träd. Hade vi inte varit hemma så hade vi ju inte vetat vad som skulle göras. Sist dom var här, det var ju för flera år sedan då hade vi ju en fullständig skog här och då när vi kom hem så var det ju helt borta så det hade vi ingen aning om. Vi flyttade hit för att det var skog och då är man ju rädd om den”.

Ej närboende kvinna i 50 årsåldern:

”Det finns ingen information. Inte på det sättet att man får den men man kanske hittar den om man letar, men man vet ju inte i förväg att man behöver leta efter den. Vi var inte informerade, det bara hände. Det känns

lite både och, när jag nu gick dom sista trehundra metrarna kände jag inte igen mig, det är inte min skog längre egentligen för känslan var annorlunda. Men samtidigt är det ju mycket ljusare. Vi är två vuxna och två tonåringar och alla går med hunden och killarna säger att det är ljusare och finare. Självt har jag inte skapat mig en slutgiltig känsla ännu men det känns som man förlorat något man hade. Självt är jag från Tyskland och en riktig stadsmänniska, och jag vet ju inte vad som krävs för att en skog ska må bra”.

Ej närboende man i 55 årsåldern:

”Jag gillar inte när man avverkar i närheten av tätort för vi behöver den här naturen för att komma ifrån stressen och få motion till exempel. Naturen kan ge oss något värdefullt. Jag har inte fått någon information om dom här avverkningarna men har heller ingen fastighet som gränsar till avverkningarna. Jag hade absolut velat ha information ändå”.

Närboende man 45 årsåldern:

”Jag har blandade känslor, jag tycker att informationen borde komma ut innan man börjar märka upp på träden. Men jag är positiv till resultatet, det är bra. Vi fick information i samband med att dom var här och märkte ut. Vi sprang ut och frågade vad som pågick och då fick vi en informationslapp och dagen efter sattes lappar upp i området och dagen därpå började man avverka. Det var med kort varsel men det gör ingenting, men jag kan förstå att vissa blir upprörda när det sker så kort inpå. Någon vecka innan hade väl egentligen varit lagom att informera”

Ej närboende kvinna i 80 årsåldern:

”Jag visste ingenting! Men jag kan ju inte begära att jag ska ha information för jag bor ju en bit längre bort. Men man blir ju överraskad när dom från en dag till en annan mejar ner skogen”.

Närboende man i 60 årsåldern:

”Den information som vi fått kom ju lite sent, det var ju två dagar innan dom började avverka. Sen tycker jag väl att dom ska lyssna lite mer på dom som bor nära området och om alla grannar är överens så är det väl inga problem att ta ner träd där vi bor. För min egen del vill jag ta ner dom träd som skymmer solen. Jag är väldigt glad att dom gör det här, men det här med träd är väl största trätes frågan mellan grannar”.

Närboende man i 60 årsåldern:

”Det är bristfälligt, obefintligt! Som vi sade när vi diskuterade med grannen att när vi köpte det här huset för nio år sedan så valde vi det för att låg så fint vid en skogsdunge, nu ligger det snart vid ett kalhygge. Vi får en lapp

som säger att dom kommer att avverka i stort sett samma dag som dom börjar avverka. Det var efter vi såg snitslarna på träden som vi hittade lappen i brevlådan. Jag ringde så sent som igår fredag till skogsbolaget (Mellanskog) och hörde mig för hur besluten såg ut kring det här. Han hänvisade mig till kommunen som jag försökt komma i kontakt med tre till fyra gånger men det var upptaget hela tiden. Men nu känns det som att det redan är överspelat. Det här är andra gången dom röjer här sedan vi flyttade hit och det känns som att det mer och mer blir ett kalhygge. Jag hade önskat att man tagit slyn och inte våra flera hundra år gamla fina träd som står och ger karaktär åt området. Det är jättetråkigt!”

Ej närboende kvinna i 45 årsåldern:

”Det finns ingen information. Jag gillar ju träd så det stör mig ju, men när dom tar bort dom på vintern så okej, jag förstår att dom som bor här vill ha mera sol. Men på sommaren gillar jag inte alls när dom hugger ner levande träd. Speciellt i ett sådant här område där det är tänkt att det ska vara skogsliknande. Jag bor en bit härifrån och skulle vilja ha information för att kunna påverka annars behöver jag ingen information.”

Ej närboende kvinna i 50 årsåldern:

”Jag tror inte att jag ser någon information men jag läser tidningar och lyssnar på nyheter och jag kan inte säga att jag har sett någon. När man tittar på hur det ser ut på Anundshög till exempel som dom förstört, så hade man gärna vilja veta om det innan. Sen vet jag inte om det kan göra någon skillnad för besluten är väl redan fattade. Jag skulle vilja ha information innan besluten fattas för att få möjlighet att tycka till.”

Ej närboende kvinna i 45 årsåldern:

”Jag har inte hört någonting om det här. Jag såg nu när jag kom springande att man avverkat en hel del. Jag brukar ju röra mig i det här området och min första tanke var ju att är det den här stormen (Alfrida) som gjort att man tagit ner så många träd. Jag tycker att det blivit lite väl luftigt liksom där borta vid den där träningsutrustningen för där brukar man ju inte se husen.”

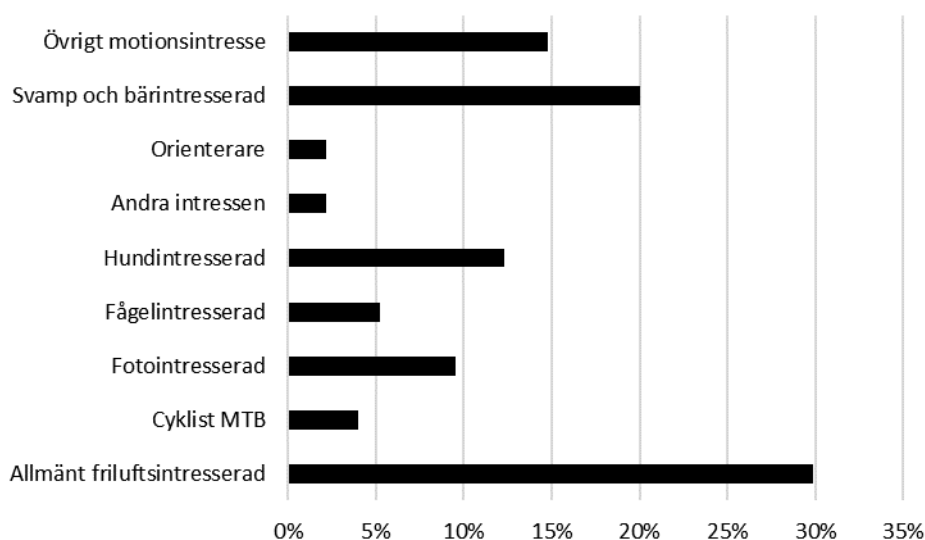
Ej närboende man i 30 årsåldern:

”Jag såg ju att det fanns en informationsskylt på trädet där borta men jag har ju inte fått någon information annars. Jag bor ju en kilometer härifrån så jag kan inte tycka att jag behövt någon information, men dom som bor ett par hundra meter från avverkningsplatsen borde få information. Dels så är det ljudstörningar från maskinerna och sen så är man väl intresserad av vad som försiggår och hur naturen ändras.”

3.5 Enkäter

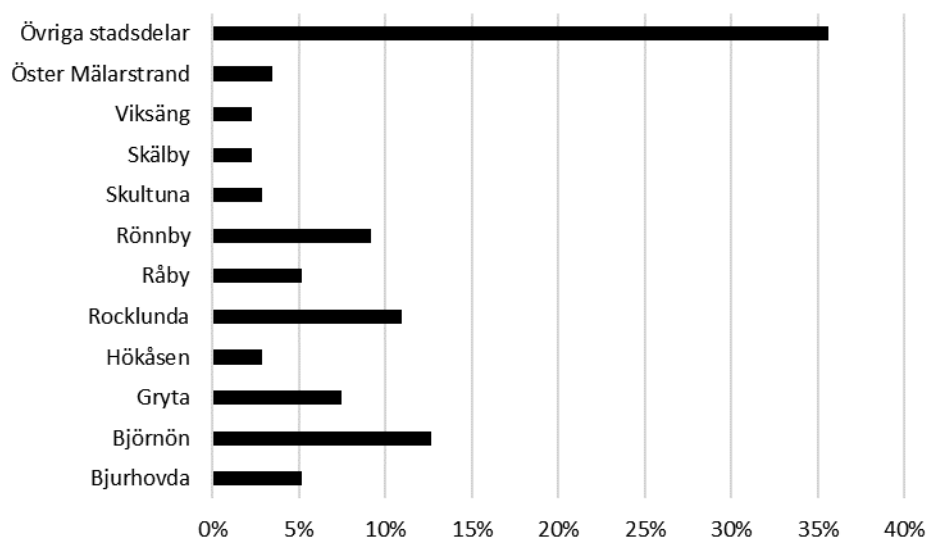
Enkät publicerad på Facebook

I en enkät som hade 120 deltagare och som publicerades och riktades mot Facebookanvändare i Västerås i åldrarna 18 – 65 år, fick respondenterna ange vilken intressegrupp de anser sig tillhöra när de är ute i den tätortsnära skogen (Figur 6). I samma enkät undersöktes också vilka tätortsnära skogar i Västerås som oftast besöktes (Figur 7). Det ska understrykas att denna mätning inte är statistiskt säkerställd, utan endast beskriver fördelningen av intressegrupper hos Facebookanvändare i Västerås.

Figur 6. Storleken på olika intressegrupper hos Facebookanvändare som rör sig i Västerås tätortsnära skogar (2019).

Ungefär 30 procent svarade att de är allmänt friluftsintrasserade, 20 procent svarade att de är svamp och bärintresserade och 15 procent uppgav att de har ett motionsintresse när de besöker skogen. Denna fördelning är knappast förvånande på något sätt men att nästan tio procent uppgav att de har fotografering som intresse när de besöker skogen är lite överraskande. Resultatet av enkäten ska tolkas med försiktighet men kan betraktas som en antydning om vilka de största intressegrupperna är.

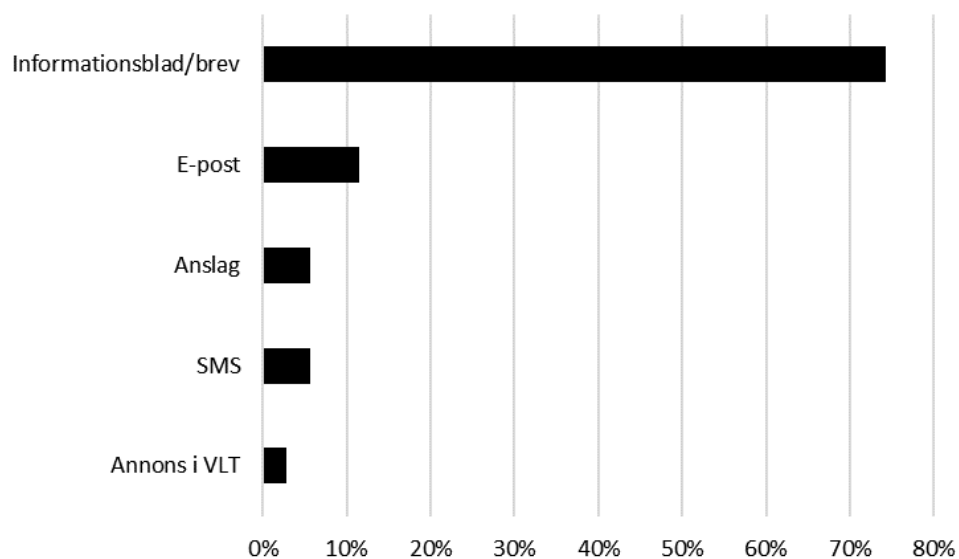

Figur 7. Stadsdelarna som Facebookanvändarna oftast besöker när de befinner sig i den tätortsnära skogen i Västerås (2019).

13 procent svarade att de besöker Björnön, elva procent svarade Rocklunda och nio procent svarade Rönaby. I diagrammet redovisas av praktiska skäl endast de stadsdelar som fler än tre personer uppgivit när de svarade på enkäten. De stadsdelar som förekommer färre än tre gånger har sorterats in under ”Övriga stadsdelar” och uppgick till 36 procent av svaren och representerades av 37 olika områden belägna både i staden och i de mera perifera delarna. Det ska understrykas att denna mätning inte är statistiskt säkerställd, utan endast beskriver vilka stadsdelar allmänheten oftast besöker hos Facebookanvändare i Västerås. Resultatet av enkäten ska tolkas med försiktighet men kan betraktas som en antydning om i vilka stadsdelar besöksstrycket är störst, och är därmed en indikation över var behovet av eventuell information bör iaktas extra inför planerade åtgärder.

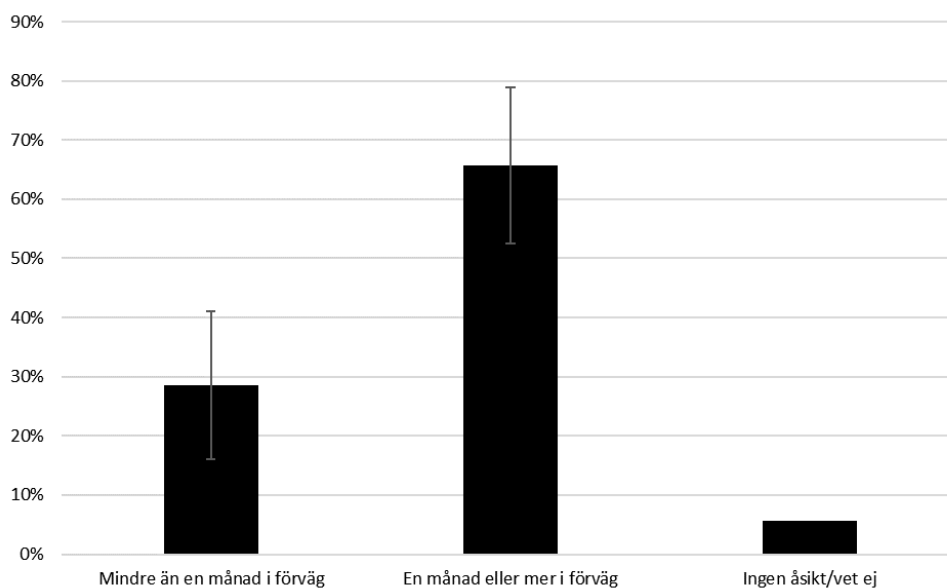
Enkät till närboende på Bjurhovda

Svarsfrekvensen på enkäten som skickades ut till de närboende i samband med åtgärderna på Bjurhovda uppgick till 29 procent av samplet på 120 personer. Av deltagarna som deltog i undersökningen var 57 procent kvinnor och 43 procent män och medelåldern var 60 år. I de redovisade diagrammen visas konfidensintervall (90%) som felstaplar i de fall de bedömts vara av betydelse att redovisa. När skillnaden i svar varit utmärkande mellan män och kvinnor har diagram presenterats där män och kvinnor redovisas var för sig.

Figur 8. Diagrammet visar hur de närboende på Bjurhovda i Västerås vill bli informerade inför planerade skogsåtgärder i framtiden (2019).

De allra flesta i området föredrog att bli informerade genom informationsblad i brevlådan och endast ett fåtal tyckte att e-post, anslag i området, SMS eller annons i VLT var ett bättre alternativ (Figur 8).

Figur 9. Framförhållningen som de närboende på Bjurhovda i Västerås vill informeras inför kommande skogsåtgärder (2019).

Två tredjedelar svarade att framförhållningen bör vara en månad eller mer. Ungefär en tredjedel ansåg att framförhållningen inte behöver vara mer än en månad (Figur 9). I motiveringen bakom god framförhållning uppgav 43 procent av respondenterna att egenintressen var orsaken, till exempel hur den egna fastigheten kommer påverkas. 21 procent motiverade med att de behöver tid på sig att förbereda sig mentalt, och ytterligare 21 procent motiverade med att de kunde

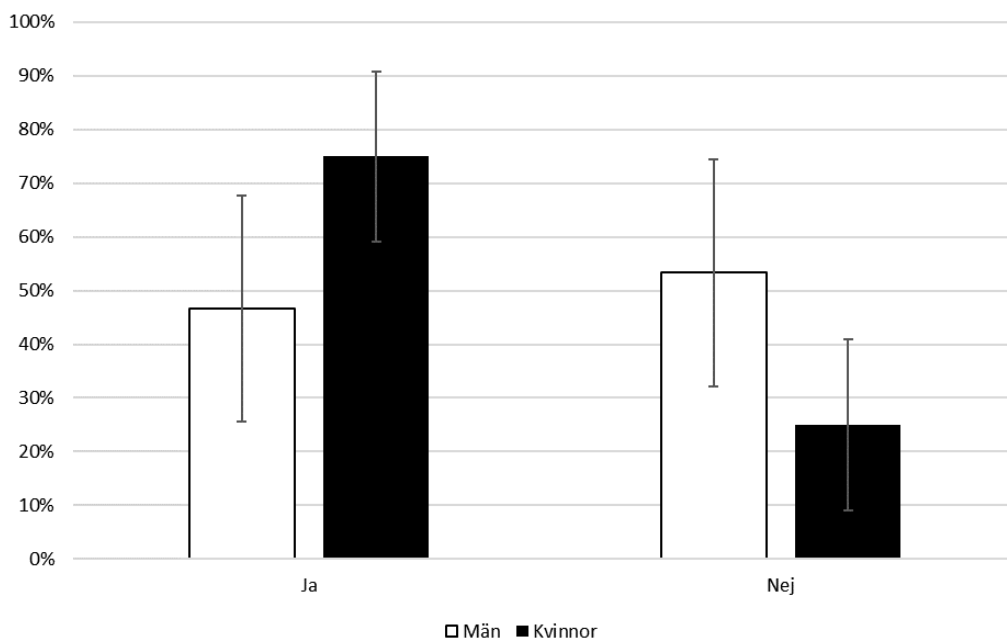
vara tveksamma till åtgärderna som helhet och därför ville ha god framförhållning för att kunna påverka. 14 procent motiverade med att de ville få tid på sig att kommunicera med grannar. En tredjedel av respondenterna föll bort, troligtvis eftersom frågan var öppen med endast text-svar som svarsalternativ.

Figur 10. Information som de närboende på Bjurhovda i Västerås vill ta del av inför planerade skogsåtgärder (2019).

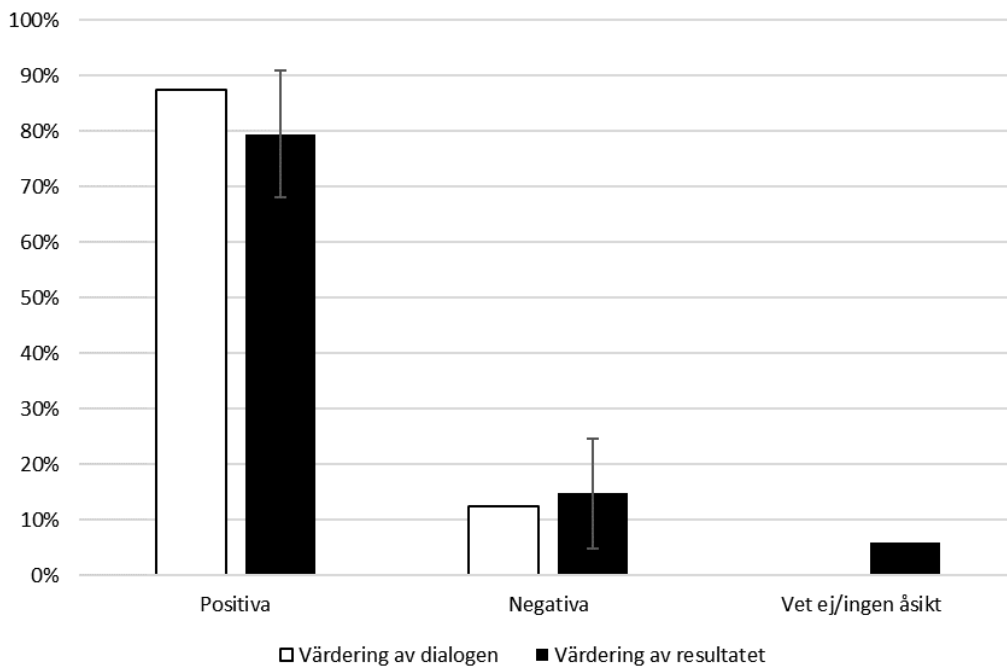
De närboende vill framförallt ta del av information som rör omfattningen av åtgärden. Starttidpunkt och sluttidpunkt är också viktig information samt översiktskartor och själva orsaken till åtgärden (Figur 10).

Angående avverkningsform så tyckte 39 procent av de närboende att gallring var viktigast att i förväg få information om, följt av föryngringsavverkning med 34 procent. Endast 15 procent ville ha information om det ska röjas i området. Elva procent hade ingen åsikt i frågan.

Figur 11. Närboende som tagit del av information innan skogsåtgärderna (2019) på Bjurhovda i Västerås påbörjades (män och kvinnor var för sig).

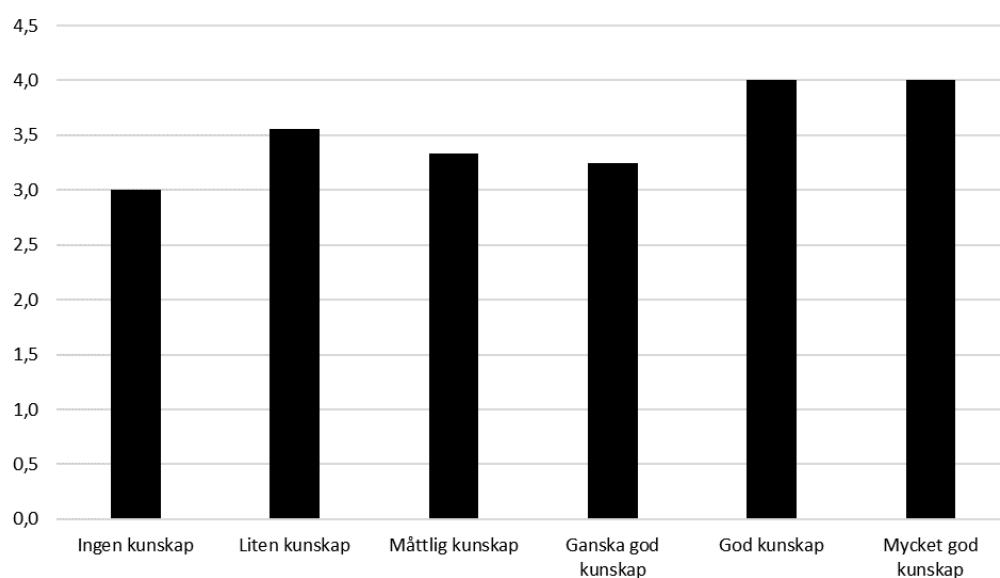
De flesta männen svarade att de inte fått ta del av information. Hos kvinnorna var det i omvänd ordning. Av kvinnorna svarade 75 procent att de blivit informerade och hos männen svarade endast 47 procent att de blivit informerade. Totalt för både kvinnor och män svarade 63 procent att de blivit informerade innan åtgärderna startade (Figur 11).

Figur 12. De närboendes värdering av dialogen med ansvariga och det slutliga resultatet för skogsåtgärderna på Bjurhovda i Västerås 2019.

Hela 87 procent av de närboende ställde sig positiva till hur dialogen med de ansvariga fungerat. Endast 13 procent var negativa. Nästan 80 procent av de närboende var positiva till det slutliga resultatet och 15 procent var negativa. Sex procent hade ingen åsikt i frågan (Figur 12). Slutavverkningen på 1,5 hektar hade ännu ej slutförts så därför finns en osäkerhet i resultatet.

Om de närboende skulle få en negativ upplevelse som framkallats av skogsavverkningar tyckte 64 procent att det är markägaren som bär ansvaret och 19 procent tyckte att det var företaget som utfört avverkningen som bär ansvaret. 17 procent hade ingen åsikt i frågan.

Figur 13. Ett samband kan tydas mellan kunskapsnivån om skogsbruk och hur man upplever det slutliga resultatet av skogsåtgärderna på Bjurhovda i Västerås 2019.

På y-axeln kan medelpoängen på frågan utläsas (ju högre medelpoäng, desto nöjdare) och på x-axeln de olika grupperna (Figur 13). Ett visst samband mellan kunskap om svenskt skogsbruk och hur resultatet upplevs av åtgärderna på Bjurhovda i Västerås kan skönjas.

4. Diskussion

4.1 Ny kunskap

Det finns en konflikt i valet av tidpunkt för överlämnandet av information från brukarna till konsumenterna vid tätortsnära avverkningar. Med brukarna avses härmed Västerås stad och Mellanskog, och med konsumenterna avses de närboende och den övriga allmänheten. Studien visar att två tredjedelar av konsumenterna vill ta del av information med en framförhållning på en månad eller ännu längre vilket får betraktas som ny kunskap. Brukarna vill undvika utdragna dialoger med konsumenterna som är mycket resurskrävande men vill också avvakta med information för att minimera opinionsbildning mot de planerade åtgärderna. Brukarna koncentrerar sig mera på att ha en aktiv dialog med konsumenterna under pågående åtgärder istället.

Hos konsumenterna är den vanligaste motiveringen till god framförhållning att man är mån om egenintressen följt av att man vill vara mentalt förberedd på kommande förändringar i närmiljön. En grupp på drygt 20 procent motiverar god framförhållning med att man vill ha tid på sig att försöka påverka besluten om åtgärderna som helhet. Detta resultat bekräftar farhågorna hos brukarna med att ett motstånd kan byggas upp om man informerar vid ett alltför tidigt stadium. Denna grupp består troligen av personer som inte drar sig för att kontakta media om de är missnöjda med besluten kring åtgärder eller själva resultatet. Svårigheten ligger i att identifiera dessa personer i förhand. Konsekvensen blir därför att inte fästa avseende till denna grupp och att brukarna istället bör göra sitt bästa för att maximera tillfredsställelsen hos merparten av de övriga konsumenterna.

4.2 Informationsmodeller och möjlighet att påverka

Generellt använder sig brukarna av två olika modeller för att informera både allmänheten och de närboende. Den ena modellen är att anslag sätts upp i de områden som berörs av åtgärder och att informationsblad lämnas till de fastigheter som har sin tomt omedelbart gränsande till det planerade området. Den andra modellen är att brukarna kallar till stormöten inför större åtgärder. Problemet med den senare modellen är att deltagarna vid stormöten bildar en relativt homogen grupp med hög medelålder som ofta ställer sig motvilliga till förändringar. Brukarna har därmed svårt att nå fram till yngre personer och utlandsfödda.

Modellen med anslag och informationsblad visar sig i studien vara en framgångsrik informationskanal som de allra flesta accepterar och till och med föredrar. Brukarna betonar att en viktig framgångsfaktor är att låta konsumenterna få inflytande i anslutning till sin egen fastighet. Genom detta bygger man en slags legitimitet för skogsbruket som sådant. Visserligen resulterar det i en större mängd dialoger för brukarna att hantera, men samtidigt reducerades sannolikt mängden kritik från berörda fastighetsägare till en mer hanterbar omfattning. I tidigare studier av Rydberg & Aronsson (2004) har man kommit fram till att målet bör vara att medborgarna får vara med och påverka sin närmiljö och brukarna i

Västerås tycks ha samma synsätt.

Förvaltnings- och storkundsansvarig hos Mellanskog uttrycker dels att man med åren samlar på sig en erfarenhetsbas som är väldigt personlig och individuell och dels att dokumenterade rutiner för information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkningar inte skulle vara av något större värde. Det är ansvarig inspektör som gör en bedömning från fall till fall vilken information som ska lämnas och till vem och när det ska ske. Detta förhållningssätt stämmer väl med en studie av Van Herzele m.fl. (2005) där man varnar för faran i att använda sig av färdigförpackade lösningar i informationsprocesser. Orsaken är att skillnaderna mellan olika områden är stor och att mycket finns att vinna på att studera den sociala dynamiken i förväg.

4.3 Resultatet på Bjurhovda

Projektet på Bjurhovda blev lyckat och nästan 80 procent var positiva till resultatet och hela 87 procent av de som varit i kontakt med de ansvariga var positiva till hur dialogen fungerat. Mindre lyckat var att informationen distribuerades så sent som dagen innan åtgärderna påbörjades vilket ledde till en viss irritation hos en del konsumenter. Att endast 63 procent hade fått ta del av informationen får också anses som mindre lyckat. Sannolikt kan en del konflikter mellan grannar undvikas genom att informera tidigare eftersom 14 procent motiverade information med god framförhållning att man vill ha tid till att kommunicera med grannar i förväg. Studien visade också att konsumenterna framförallt vill ta del av information som rör själva omfattningen av åtgärden. Starttidpunkt och sluttidpunkt är också viktig information samt översiktskartor och själva orsaken till åtgärden. Detta är ingen ny kunskap utan endast en bekräftelse av det faktum att det är just den informationen som brukarna i dagsläget levererar till konsumenterna.

Ett resultat som är förvånande är att en större andel av deltagarna i studien tyckte att gallring var viktigare än föryngringsavverkning att i förväg få information om. Kanske beror detta på att en gallring kräver mera planering hos både brukare och konsumenter och därför kräver längre framförhållning och att en föryngringsavverkning är mer definitiv till sin karaktär? En annan förklaring kan vara att det just var en gallring som deltagarna i studien underkastats inför och därför tyckte att det var viktigare. Hade deltagarna istället ”drabbats” av en föryngringsavverkning kanske det alternativet vägt över?

4.4 Kommunikativ kompetens och samhällsgrupper

Olika sorters förväntningar byggs upp hos konsumenterna vid informationsprocesser som måste hanteras och detta ställer höga krav på maskinförarna som arbetar i tätortsnära miljöer. De fungerar som en slags ambassadörer som representerar brukarna och förblir ansiktet utåt mot konsumenterna. Därför är det av stor vikt att maskinförarna besitter en hög

kommunikativ kompetens eftersom arbetet inkluderar dialoger med konsumenterna och är en självklar del av jobbet. Det är också viktigt att maskinförarna är serviceinriktade och har lätt för att skapa goda relationer (Engquist 1994). Roddans skogsentreprenad efterlyser åtminstone lite bättre framförhållning när det gäller tidpunkten då information lämnas till konsumenterna. Skördarföraren är den person som inleder den konkreta åtgärden i ett planerat område, och får därmed konfrontera irriterade människor och hantera många dialoger.

När brukarna opererar i mera välbeställda områden upplever man att dialogen med konsumenterna blir intensivare. Det är generellt mera tyckande och det är möjligen så att fler personer i dessa områden är vana att ha inflytande till vardags genom sina arbeten och att vissa personer till och med överskattar sin egen betydelse. I mindre välbeställda områden är dialogen betydligt lugnare och konsumenterna verkar acceptera sin plats i samhället på ett helt annat sätt. Dialogerna är i båda fall nästan uteslutande på det enskilda trädets nivå och handlar allt som oftast om träd som stör på något sätt eller träd som man värnar om av olika anledningar. Under vårvintern 2018 vid åtgärderna på Gryta blev dialogerna så intensiva att brukarna upplevde att det var på gränsen vad man klarar av att hantera. Följaktligen är dialogen med konsumenterna stundtals mycket resurskrävande men inga extra resurser finns tyvärr att sätta in för att hantera detta utan det ingår i det normala arbetet. Att kunna ha tillgång till en kommunikatör skulle underlätta brukarnas arbetsbelastning avsevärt men är ur ett ekonomiskt perspektiv en mycket kostnadskrävande lösning.

4.5 Brukarna och Naturskyddsföreningen

Hos brukarna finns inte olika intressegrupper fördefinierade men Naturskyddsföreningen är en intressegrupp som kom upp vid flera tillfällen under intervjuerna. Brukarna tyckte inte att dialogen med föreningen fungerade tillfredsställande eftersom föreningen per automatik tycker att de flesta former av skogsbruk är av ondo och till förtret och att skogen ska lämnas orörd utan skötsel. Naturskyddsföreningen ger en annan beskrivning av tillståndet mellan de båda parterna och är överlag positiva till dialogen med Västerås stad. Föreningen upplever att skogsförvaltningen har goda ambitioner och att man har en god dialog och ofta har direktkontakt med nyckelpersonerna på Västerås stad som har inflytande över föreningens intressen. Det som föreningen ställer sig lite mer negativ till är att man upplever att skogsförvaltningen på Västerås stad ”sitter i knät” på Mellanskog i de skogliga frågorna och har svårt att svara emot när Mellanskog tycker annorlunda. Slutsatsen av relationen mellan de båda parterna blir att det finns anledning till fortsatt ansträngning hos framförallt Västerås stad att ytterligare anstränga sig för att få igång en dialog med föreningen som man är tillfreds med.

4.6 Studiens styrkor och svagheter

En styrka med studien är att brukarna i Västerås fick återkoppling kring ett tätortsnära projekt och kunde ta del av hur konsumenterna upplevde hanteringen av information och dialoger, men också hur det slutliga resultatet värderades. En svaghet är att studien endast behandlar brukarna och konsumenterna i Västerås och den nya kunskap som kommit fram i studien är kanske inte tillämpbar på tätortsnära skogsbruk på andra orter? Det hade också varit önskvärt att jämföra informationshanteringen mellan flera tätortsnära projekt men studierna var begränsade både i tid och rum och omfattningen måste någonstans ha sin gräns.

Titeln på examensarbetet ”Information och kommunikation inför tätortsnära avverkning i Västerås” antyder att ämnet spänner över flera discipliner. Det finns gott om publikationer och vetenskapliga artiklar som behandlar tätortsnära skogsbruk som Rydberg & Aronsson (2004) och Berg (2010), men det blir genast svårare att hitta material där både de skogliga och de ”mjuka” frågorna behandlas. En annan svaghet är att resultatet av intervjuerna med brukarna endast vilar på det som kom fram i två intervjuer, den ena med Mellanskog och den andra med Västerås stad. Studien hade sannolikt blivit mer nyanserad om fler respondenter deltagit. En risk med intervjuer är att man som intervjuare ställer följdfrågor som är kopplade till sina egna värderingar och omedvetet styr intervjun trots att man i huvudsak ställer öppna frågor. Ett alternativ hade varit att ställa styrande frågor i högre grad men då hade förmodligen många intressanta svar från respondenterna uteblivit.

4.7 Framtida studier och rekommendationer

Västerås stad saknar en definition över vilka skogliga intressegrupper som existerar vilket kan vara ett problem vid information och kommunikation med allmänheten inför skogliga åtgärder i ett tätortsnära skogsbruk. Förekomsten av skogliga intressegrupper varierar sannolikt lokalt över var man befinner sig i Sverige. Därför skulle det vara en intressant studie att identifiera vilka skogliga intressegrupper som finns och fastställa hur stora de olika intressegrupperna är. Utifrån dessa intressegrupper skulle samrådsgrupper och fasta nätverk kunna byggas upp hos brukarna som skulle kunna användas som informationskanaler inför skogliga åtgärder (Rydberg & Aronsson 2004).

I studien kunde ett samband urskiljas mellan kunskapsnivån om svenskt skogsbruk och hur man upplever det slutliga resultatet av åtgärderna. Ett sätt att öka tillfredställelsen hos konsumenterna skulle i teorin kunna vara att öka kunskapen om svenskt skogsbruk. En intressant studie skulle kunna vara att undersöka möjligheten att på kort sikt öka kunskapen om skogsbruk hos konsumenterna i ett område inför tätortsnära avverkning genom att distribuera ett mer omfattande material om grundläggande skogsbruk.

En slutsats i denna studie är att människor generellt inte tycker om att bli överraskade när det gäller förändringar i deras känsligaste närmiljö. Man vill ha

ganska god framförhållning för att förbereda sig mentalt på förändringar och få tid på sig att begrunda sina egenintressen och kommunicera med grannar. Studien visar att det ofta finns en grupp som kommer använda tiden för att mobilisera ett motstånd mot förändringen. För att öka tillfredsställelsen hos merparten av konsumenterna och undvika onödiga konflikter mellan grannar, bör brukarna informera konsumenterna minst en månad innan åtgärder påbörjas.

5. Referenser

5.1 Publikationer

Berg, M., (2010). *Skydda tätortsnära skogar* Stockholm: Naturskyddsföreningen.
Tillgänglig:
<https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/handledning/handledning-skydda-tatortsnara-skogar-del-1-fakta-om-tatortsnara-skog.pdf> [2018-04-27]

Engquist, A. (1994). *Kommunikation på arbetsplatsen*, Bokförlaget Prisma, andra upplagan

Fejes, A. & Thornberg, R. (2009). *Handbok i kvalitativ analys*, Stockholm: Liber AB

Konijnendijk, C, Nilsson, K, Randrup, T, Schipperijn, J (2005) *Urban Forests and Trees*, Herzele, A, Collins, K, Tyrväinen, L (2005) *Involving People in Urban Forestry – A Discussion of Participatory Practices throughout Europe*, 207-228. Springer-Verlag Berlin Heidelberg

Persson, A. (2016). *Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar*, Örebro: Statistiska Centralbyrån

Rydberg, D. & Aronsson, M. (2004). *Vår tätortsnära natur – en bok om förvaltning och skötsel*, Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland och Mårten Aronsson, Skogsstyrelsen

5.2 Offentliga dokument

Jakob Eriksson, Anemone Skog (2016), *Skogsbruksplan Västerås stad*

Jörgen Gustafsson, Västerås stad (2018), *Skogspolicy för den tätortsnära skogen (arbetsdokument)*

5.3 Internetdokument

Länk A:
Ortshistoria (2019) [Online] Tillgänglig:

<http://ortshistoria.se/stad/vasteras/historia>
[2019-02-20]

Länk B:
Wikipedia (2019) [Online] Tillgänglig:

<https://sv.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4ster%C3%A5s>
[2019-02-20]

Länk C:

Västerås.se [Online] Tillgänglig:

<https://www.vasteras.se/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning.html>
[2019-02-20]

Länk D:

Statistiska centralbyrån [Online] Tillgänglig:

<https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Villa-vanligaste-boendeformen/>
[2019-02-20]

Länk E:

Västerås.se [Online] Tillgänglig:

<https://statistik.vasteras.se/pxweb/sv/Befolkning/?rxid=8d7a3de2-615c-4286-8786-4333f8263019>
[2019-02-20]

Länk F:

Västerås.se (2018) [Online] Tillgänglig:

https://statistik.vasteras.se/pxweb/sv/Befolkning/-/STAT_BEf1_Alder.px/?rxid=4f9f3cbb-cb23-4394-8b40-b852b75a43c3
[2019-02-20]

5.4 Muntliga referenser

- Gunnar Rosén, Vice ordförande, Naturskyddsföreningen, Västerås
- Jörgen Gustafsson, Skogsförvaltare, Västerås stad
- Karin Spets, Friluftstrateg, Västerås stad
- Mårten Gustavsson, Förvaltnings- och storkundsansvarig, Mellanskog, virkesområde Västmanland
- Ruhdi Karlsson, Skördarförare, Roddans Skogsentreprenad
- Samt elva oidentifierade människor på Bjurhovda i Västerås.

6. Bilagor

Bilaga 1, sidan 37: Frågeformulär för intervjuer med Mellanskog och Västerås stad

Bilaga 2, sidan 38: Fråga till allmänheten och närboende på Bjurhovda

Bilaga 3, sidan 39–44: Enkät som publicerades på Facebook

Bilaga 4, sidan 45–49: Enkät för uppföljning av projektet på Bjurhovda

Bilaga 5, sidan 50: Introduktionsmeddelande för enkät på Bjurhovda

Bilaga 1

Semistrukturerad intervju med skogsförvaltare för Västerås stad (Svarar för Västerås stad)	Semistrukturerad intervju med Mellanskog (Svarar för Mellanskog)
Hur tänker du om information till allmänheten inför kommande avverkningar?	Hur tänker du om information till allmänheten inför kommande avverkningar?
Kan du ge exempel på några särskilda intressegrupper som man bör ta hänsyn till vid planering av skogsavverkning?	Kan du ge exempel på några särskilda intressegrupper som man bör ta hänsyn till vid planering av avverkning?
Det har från och till riktats kritik från allmänheten vid skogsavverkningar i Västerås. Kan du ge din syn på denna kritik?	Det har från och till riktats kritik från allmänheten vid skogsavverkningar i Västerås. Kan du ge din syn på denna kritik?
Kan du ge exempel på tillfällena när Västerås stad utsatts för kritik från allmänheten?	Kan du ge exempel på tillfällena när Mellanskog utsatts för kritik från allmänheten?
Hur ser er strategi ut för att bemöta eventuell kritik från allmänheten?	Hur ser er strategi ut för att bemöta eventuell kritik från allmänheten?
Hur agerar ni för att undvika att dessa situationer uppstår?	Hur agerar ni för att undvika att dessa situationer uppstår?
Finns det rutiner i er organisation för att lämna information till allmänheten inför tätortsnära avverkning? Hur ser dom rutinerna ut?	Finns det rutiner i er organisation för att lämna information till allmänheten inför tätortsnära avverkning? Hur ser dom rutinerna ut?
Om ja, hur informerar ni och genom vilka kanaler?	Om ja, hur informerar ni och genom vilka kanaler?
I vilka situationer tycker ni att det är särskilt viktigt att lämna information?	I vilka situationer tycker ni att det är särskilt viktigt att lämna information?
Vilken information lämnas?	Vilken information lämnas?
Vilka informeras?	Vilka informeras?
Med vilken framförhållning lämnar ni information?	Med vilken framförhållning lämnar ni information?
Om allmänheten får en negativ upplevelse som framkallats av skogsavverkningar vem anser du bär ansvaret?	Om allmänheten får en negativ upplevelse som framkallats av skogsavverkningar vem anser du bär ansvaret?

Bilaga 2

Hur känner du om information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkningar?

Bilaga 3

2019-02-20

Tomt quiz - Google Formulär

Tomt quiz

FRÅGOR

SVAR 120

0
Poäng totalt

Allmänhetens syn på tätortsnära skogsavverkningar i Västerås

Hej!

Jag gör mitt examensarbete vid Sveriges lantbruksuniversitet. Jag skulle verkligen uppskatta om du tog dig tid några minuter och svarar på nedanstående fjorton frågor som ingår i en studie om allmänhetens syn på tätortsnära skogsbruk.

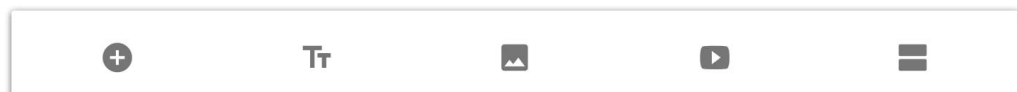
Med begreppet "tätortsnära" avses skogsområden som gränsar mot den bebyggda marken samt skogsmark inne i tätorten Västerås.

Hur ofta är du ute i den tätortsnära skogen?

- Dagligen
- En gång i veckan
- Varannan vecka
- En gång i månaden
- Några gånger om året
- Nästan aldrig

Vilka tider på året är du oftast ute i den tätortsnära skogen?

- Under våren

https://docs.google.com/forms/d/1A9Q1J4Nzhpc0oArBaF8nwWsmsE6Dt6Q0GN865v_J8hY/edit

1/6

Under hösten Under vintern

Hur påverkas dina intressen av skogsavverkning i tätortsnära miljöer?

 Inte alls Lite grann Ganska mycket Mycket Våldigt mycket

Har du någon gång blivit informerad i förväg inför skogsavverkning i de tätortsnära skogsområden som du vistas i?

 Ja Nej Vet ej/ingen åsikt

På vilket sätt skulle du vilja bli informerad inför kommande tätortsnära skogsavverkningar?

Kort svarstext

Vilken sorts information är viktig för dig att ta del av inför kommande tätortsnära skogsavverkningar?

Kort svarstext

Røjning Gallring Föryngringsavverkning/slutavverkning Vet ej/ingen åsikt

Med vilken framförhållning skulle du vilja ta del av information inför kommande tätortsnära skogsavverkningar?

 Mer än ett år i förväg Ett halvår i förväg Tre månader i förväg En månad i förväg Två veckor i förväg En vecka i förväg Någon dag i förväg

När du besöker en tätortsnära skog, i vilken eller vilka stadsdelar befinner du dig då?

Kort svarstext

Om du får en negativ upplevelse som framkallats av skogsavverkningar, vem anser du bär ansvaret?

- Den som utfört avverkningen
- Markägaren
- Ingen åsikt/vet ej

Hur är din kunskapsnivå om svenskt skogsbruk?

- Mycket god kunskap
- God kunskap
- Ganska god kunskap
- Måttlig kunskap
- Liten kunskap
- Ingen kunskap
- Ingen åsikt/vet ej

Vilken eller vilka av följande intressegrupper anser du dig tillhöra när du vistas i den tätortsnära skogen?

- Allmänt friluftsinresserad

+ Tt 🖼️ ▶️ ☰

- Fågelintresserad
- Hundintresserad
- Orienterare
- Svamp och bärintresserad
- Övrigt motionsintresse
- Cyklist (mountainbike)
- Inget av ovanstående

Är du man eller kvinna?

- Man
- Kvinna
- Den indelningen passar inte mig

Hur gammal är du?

- 16-20
- 21-25
- 26-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-65

+ T 🖼️ ▶ ☰

- 71-75
- 76-80
- 81-85
- 86 eller äldre

Ange ditt telefonnummer (frivilligt) så att jag kan kontakta dig om du har turen att vinna vildmarksyxan!

Kort svarstext

Tack för din medverkan! Om du har övriga kommentarer skriv här:

Lång svarstext

Bilaga 4

2019-02-20

Information till allmänheten inför tätortsnära avverkning - Google Formulär

Information till allmänheten inför tätortsnära avverkning

FRÅGOR

SVAR 40

Information till allmänheten och närboende inför tätortsnära avverkning

En studie om skogsavverkningarna på Bjurhovda vintern 2019

Hur är din kunskapsnivå om svenskt skogsbruk?

- Mycket god kunskap
- God kunskap
- Ganska god kunskap
- Måttlig kunskap
- Liten kunskap
- Ingen kunskap

Hur påverkas dina intressen av skogsavverkning i ditt närområde?

- Inte alls
- Lite grann
- Ganska mycket
- Mycket

<https://docs.google.com/forms/d/1cMCy2ZbGoyWAmD4a1HIM9HgYiyIu4Q6PSn10D0cQg4A/edit>

1/5

Vet ej/ingen åsikt

Fick du ta del av information innan åtgärderna på Bjurhovda startade?

Ja

Nej

Vet ej/ingen åsikt

Med vilken framförhållning skulle du vilja ha information om skogsavverkning i framtiden?

Mer än ett år i förväg

Ett halvår i förväg

Tre månader i förväg

En månad i förväg

Två veckor i förväg

En vecka i förväg

Någon dag i förväg

Ingen åsikt/vet ej

Om du vill ha information med god framförhållning, kan du motivera varför?

Kort svarstext

På vilket sätt skulle du vilja bli informerad inför kommande

Kort svarstext

Vilken sorts information är viktig för dig att ta del av inför kommande skogsavverkningar i ditt närområde?

Kort svarstext

Vilken avverkningsform är viktigast för dig att i förväg få information om?

- Röjning (urglesning, endast smala stammar tas bort)
- Gallring (urglesning av skogen, grövsta stammarna sparas)
- Föryngringsavverkning/slutavverkning/hygge
- Vet ej/ingen åsikt

Om du får en negativ upplevelse som framkallats av skogsavverkningar, vem anser du bär ansvaret?

- Markägaren
- Företaget som utfört avverkningen
- Vet ej/ingen åsikt

Hur värderar du det slutliga resultatet av skogsavverkningarna på

- Utomordentligt bra
- Mycket bra
- Bra

Dåligt

Vet ej/ingen åsikt

Om du har haft kontakt med ansvariga under det pågående arbetet, hur upplever du att dialogen fungerat?

Utomordentligt bra

Mycket bra

Bra

Mindre bra

Dåligt

Har ej haft kontakt med ansvariga

Är du man eller kvinna?

Man

Kvinna

Den indelningen passar inte mig

Hur gammal är du?

16-20

21-25

26-30

31-35

36-40

- 46-50
- 51-55
- 56-60
- 61-65
- 66-70
- 71-75
- 76-80
- 81-85
- Äldre än 85

Tack för din medverkan! Om du vill ta del av resultatet av studien, ange ditt mobilnummer eller din mailadress här:

Kort svarstext

Övriga kommentarer:

Lång svarstext

Bilaga 5

SKOGSÅTGÄRDER PÅ BJURHOVDA

Hej!

Jag gör mitt examensarbete vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och genomför en utvärdering angående de skogsavverkningar som skett på Bjurhovda den senaste tiden. Du är slumpmässigt utvald att delta i studien och jag skulle verkligen uppskatta om du kan ta dig tid några minuter och svara på min enkät! Dina åsikter är viktiga och helt anonyma. Enkäten riktar sig enbart till de personer som bor i omedelbar närhet till de avverkade områdena.

Det är bara att klicka på länken nedan så kommer du direkt till enkäten. Om du vill kan du också skriva in adressen i webbläsaren på datorn.

Vänligen observera att jag inte själv har någon delaktighet i de skogsavverkningar som utförts, utan endast genomför en oberoende studie.

Med vänlig hälsning

// Mattias

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd5cdsbdZ6q_nPD4tzzcw9rnr3IyfL9tBZr-PL0fQ_I5Hwfg/viewform?usp=sf_link